

LA CAMPANA DE GRACIA

DONARA AL MENOS UNA BATALLADA CADA SENMANA

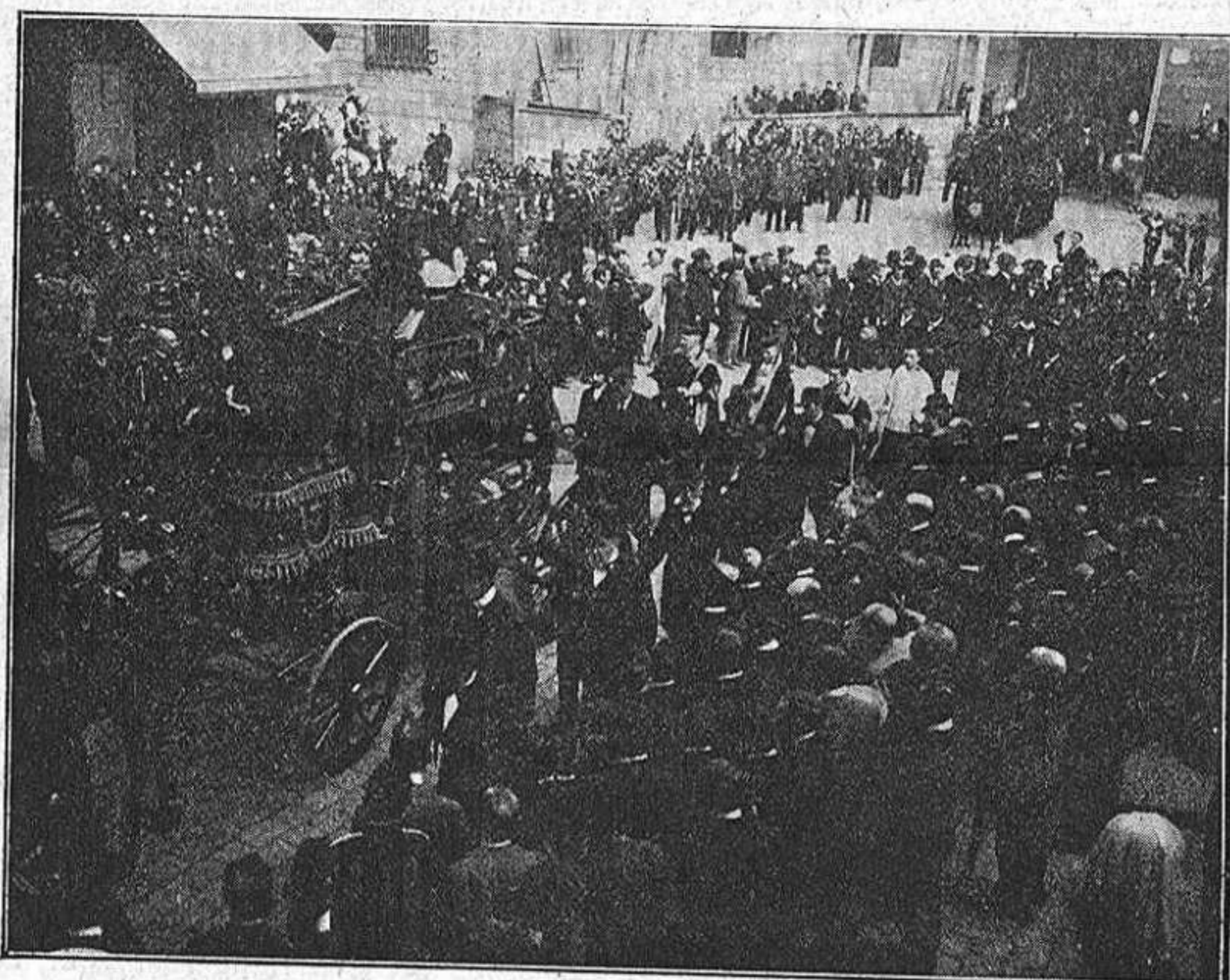
AQUEST NÚMERO 10 CÉNTIMS PER TOT ESPANYA
NÚMEROS ATRASSATS: DOBLE PREU

ANTONI LÓPEZ, EDITOR
(Antiga casa I. López Bernagosi)

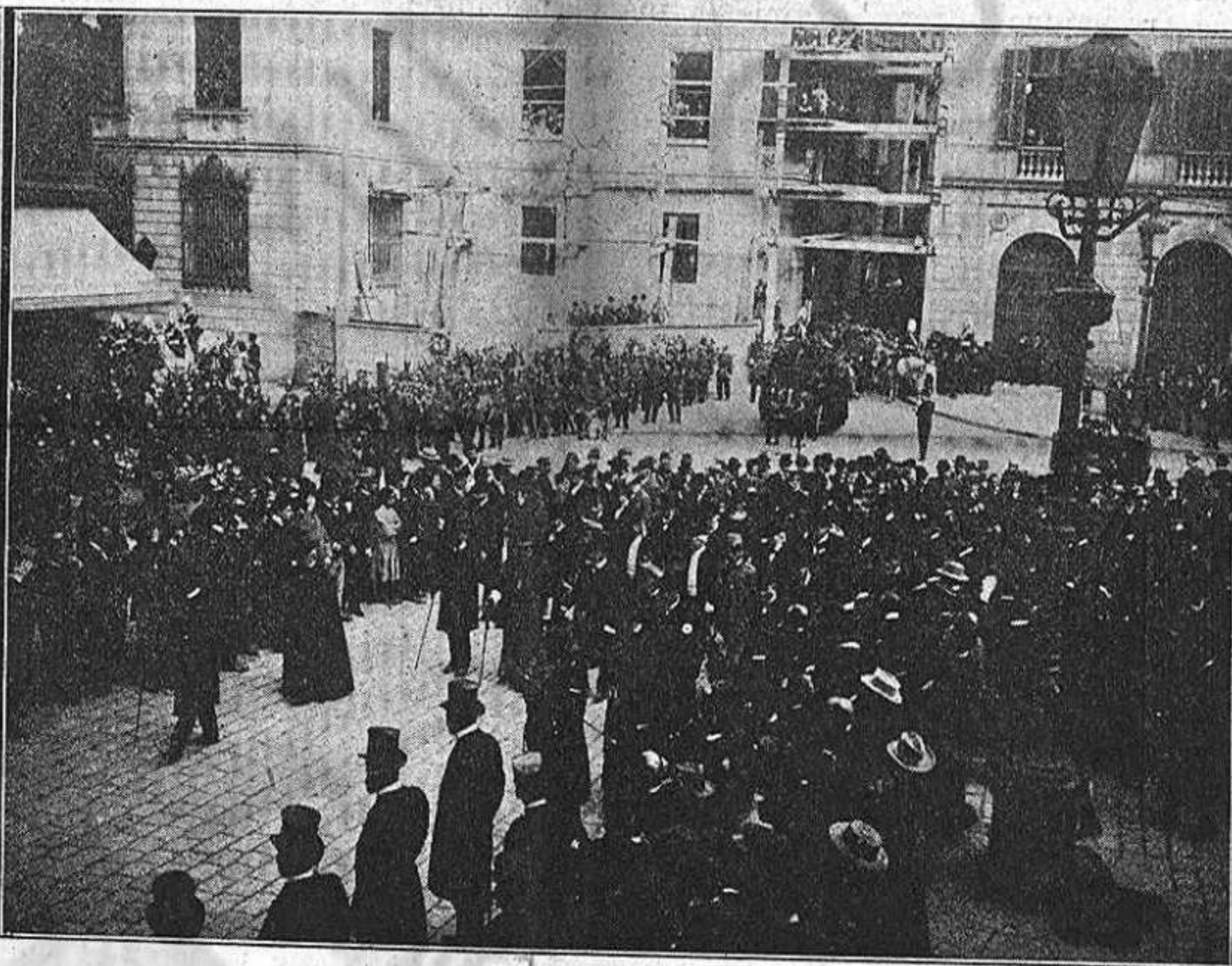
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ: LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20, BOTIGA
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ: Fora de Barcelona cada trimestre ESPANYA pessetas 1'50—Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 2'50

L'enterro de Mossén Cinto Verdaguer

La carrossa fúnebre.

El cap del dol.

rarlo, gracias als nobles sentiments del poble sols lograren engrandirlo.

Avuy els morts son ells: ho es de fet el prelat que ab tanta sanya 'l perseguí; ho está moralment el marquès, que 'l día del solemne enterro no doná senyals de vida, tancant y barrant els balcons de son palau, com se tanca y se barra la casa de un difunt. Aquella morada que algunas senmanas enrera resplandía de llum y de gala en honor de la jura del rey Alfonso XIII, no s' adorná ni ab una trista gassa en honor de un home eminent aclamat per tot un poble, que al servey de la mateixa havia consagrat la flor de la seva joventut. Estém segurs que si aquell edifici s' hagués pogut enfonsar sota terra, ho hauria fet. Ara sols falta que prosperi la idea ja proposada al Ajuntament de donar al carrer de la Portaferrixa 'l nom de carrer de Mossén Cinto. La lápida que haurá de fixarse en la parèt del Palau de Comillas, tindrà pel seu morador tot el carácter de una lápida mortuoria.

Y molt bé qu' estarà perque en realitat el mort es ell, mentres Mossén Cinto es immortal y está destinat á viure sempre.

Una de las condicions més admirables que adornavan á Mossén Cinto era la seva fé, que 'l feya bondados, humil y resignat, després del mon y enamorat de la vida eterna en la qual creya ab tota l' ánima. No hi ha res més respectable que las creencias religiosas quan son sinceras y no s' fan servir per mortificar al próxim, ni per explotar el fanatisme, ni per alentar la hipocresia.

May Mossén Cinto profaná las sevas creencias, buscant per medi d' ellas riquesas ó preponderancias. May tractá tampoch de violentar la conciencia

Mossén Cinto

IMPRESIONS Y RECORTS

La magnífich y grandió enterro de Mossén Cinto hi assistiren personas de totas las ideas y creencias; més clar, hi assistí el poble de Barcelona en tota la seva varietat de classes socials, y en tota la seva gamma de opinions. Hi aná tothom pe

ra pagar tribut de veneració al gran poeta, gloria de las lletres catalana, honra d' Espanya. Y apart de anarhi per aquesta qualitat universalment reconeguda y admirada, s' hi acudí també per altres molts motius.

Els companys de causa no hi podían faltar, may fos sino per dissimular la guerra despiadada que li feren, quan víctima de las persecucions y vituperis de un magnat y un bisbe, se colocalen resoltament al costat del bisbe y del magnat y en contra de la víctima innocent, sent els heralts y propagadors de las calumnias més despreciables.

Els creyents hi assistiren per honrar á un ca pellá.

Els que no crehen hi comparegueren també, perque Mossén Cinto era un sacerdot excepcional, sincer y desintressat, qu' escribía lo que pensava y practicava lo qu' escribía; un sacerdot humil, modest, ingénuo y pobre, modelo de totas las virtuts.

El poble en general s' hi abocá perque 'l poble té cor, y de-de que s' feu cárrech de que 'l autor de tantas obras admirables sufría persecució de la ia justicia personificada en el marquès de Comillas y en el bisbe Morgades, sentí per ell una gran pietat y una fonda simpatia, convertint en pedestal gloriós la ignominiosa picota en que aquells tractaren de treure'l á la vergonya. La noble figura del potasacerdot perseguit s' ajegantá y apar-squé més hermosa que may rodejada ab l' aureola de l' estimació popular.

De manera que 'ls que havían tractat de aclapa

AL CEMENTIRI NOU.—Enterrament provisional del cadavre al peu de la roca que ha de servirli de tomba definitiva.

agena. Era tolerant i respectuós ab las ideas dels demés. No coneixia ni comprenia aquell esperit de imposició que ha convertit á tants ministres de Deu en inquisidors ó trabucaires. Ab l' oració i ab la poesia mística, es á dir, sense ofendre á ningú, creya tenirne prou per impetrar la clemencia divina en pro dels qu' ell tenia per pobres pecadors. Era ministre de amor, no d' odi.

A penas s' ordená sigué enviat de coadjutor á un poble de la comarca de Vich en substitució del capellá Galcerán, que deixant el calzer pel trabuch se'n havia anat ab els carlins. Ell en cambi predicá sempre la pau i exercí la caritat. No fou carlí ni liberal, sino un pastor amorós de las sevas ovelles, sempre disposat á sacrificarse pel seu bé.

Més tart quan ab la publicació de *L' Atlántida* s' havia fet un nom admirat en tot el mon literari, li sigué oferta una canongia; mes ell en sa modestia la rebujá, no comprenent tal volta que pogués haverhi gerarquias pingüement dotadas dintre de una religió que reconeix per lley las doctrinas i l' exemple del Salvador, admirable modelo de humilitat y de pobresa.

La millor canongia, Mossén Cinto, creyent fervorós, esperava trobaria al cel.

En lo fort de las persecucions de que sigué víctima, una de las cosas que més l' aterrava era l' idea de que l' bisbe Morgades pogués cumplir el seu propósit d' enterrarlo en vida en l' Assilo de Vich, ahont hi van á parar els capellans de la diócesis que perden l' us de la rahó.

Aquella inteligencia clara y lluminosa no podia admetre de cap manera que baix l' imperi de una obediencia cega als mandatos del seu superior, hagüés de anar á extingirse miserablement rodejada d' imbécils y maniáticos. Aixó era pitjor que si l' bisbe li hagués manat que se suicidés.

Y no obstant de poch li vingué veures traslladat á Vich per la forsa pública, posada al servey de aquell prelat. Sense la seva energia, secundada per la campanya de la premsa democrática, Mossén Cinto s' hauria vist arrencat del seu domicili de Barcelona y conduhit á aquella levítica ciutat, ahont en aquella ocasió, segons ell me digué, casi tothom li era contrari, no haventhi ningú que s' atrevis á plantar cara al bisbe Morgades. Un cop á Vich Mossén Cinto estava perdut.

Me parlava de aquest particular en aquells díes de congoixa y s' gaudia de trobarse á Barcelona, ciutat ilustrada y culta y prou capás per impedir qualsevol tropelia que ab ell tractés d' exercirse.

—Beneheix—li vaig dir—á la llibertat moderna, que té á Barcelona tants y tan dignes partidaris, un poderós ambient de vida y una forsa incontrastable. En altres temps de absolutisme y de sumissió, ab l' opinió pública cohibida y ab la premsa amordasada, ja haurias fet á tots.

—Es veritat—me va respondre—Deu Nostre Senyor fa sempre bé las sevas cosas.

Y ab una estreta encaixada de má al amich de la seva primera joventut, separat d' ell per tot un abisme de ideas, ab ell unit empero per l' afecte entranyable que ls cors nobles, honrats y generosos senten els uns pels altres, va pagarme lo poch que vaig fer en defensa de la seva seguretat personal y del seu bon nom ultratjat villanament, pels qui més obligats venian á honrarlo y enaltirlo.

P. DEL O.

DE DIJOS A DIJOS

EN l' últim consell de ministres en Moret ha donat compte de la inscripció de las ordres religiosas. Las existents avuy, segons els comptes del govern y dat que no se n' hi haja quedat alguna de olvidada á la butxaca, ascendeixen á 599 del género masculí ab 10,745 membres y 2,586 del género femení ab 40,188 individuos. Total 3,185 ab 50,933 fulanos. Massa sangoneras per una nació extenuada y anémica com la nostra.

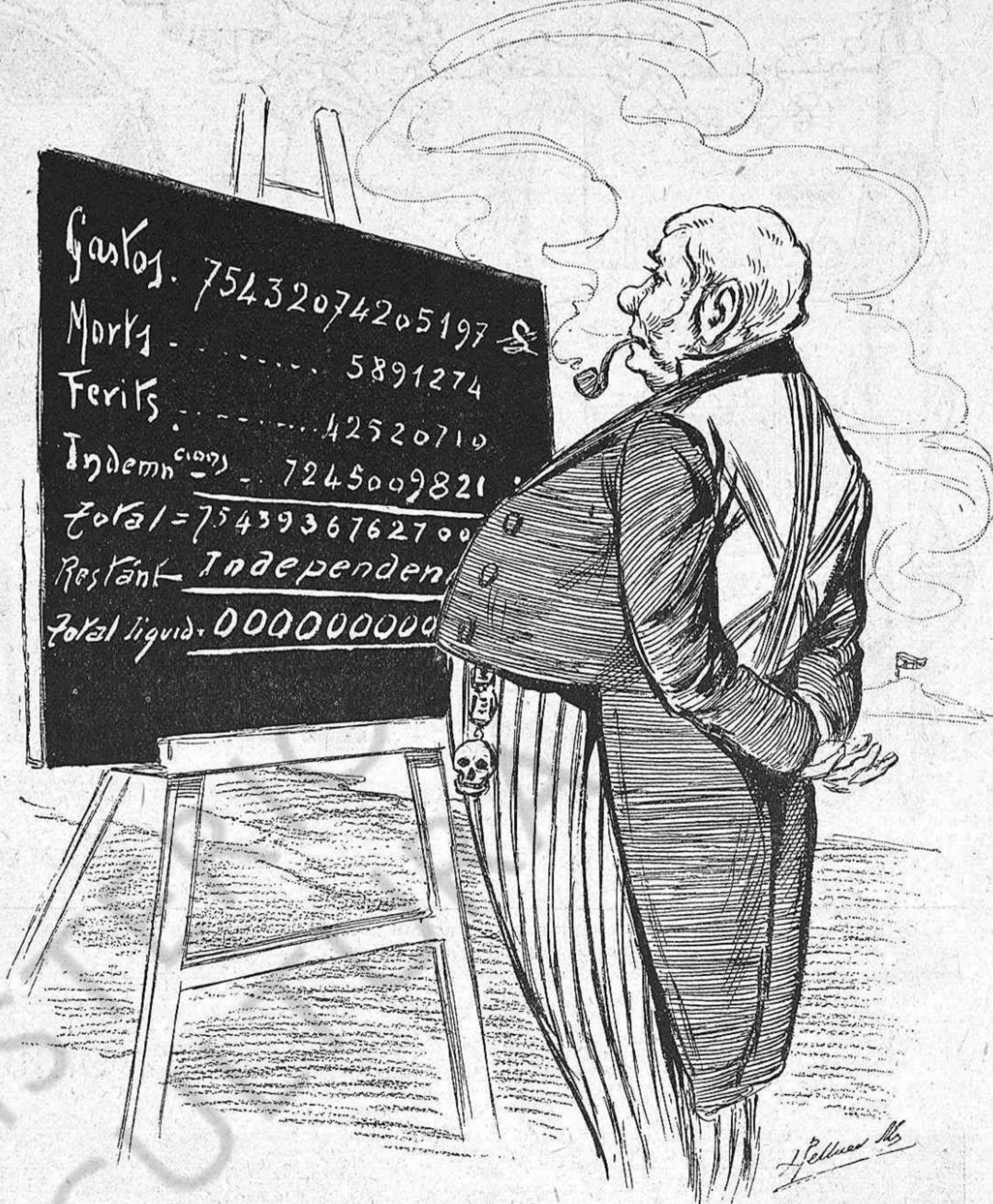
De aquestas associacions las unas s' han inscrit ab carácter definitiu; las otras ab carácter provisional, y 150 han quedat pendents de inscripció per defecte de títuls.

Ne queda encare un remanent de 354 que no s' han inscrit, d' ellas 151 per haver alegat estar compresas en el Concordat, 3 per no haver sollicitat la inscripció y 200 per motius que s' ignoran. Aixís ho diu el govern, y no deixa de tenir gracia la seva ignorancia.

No n' hi hagut mes que una, que á pesar de las invitacions y instancias que li han sigut dirigidas, s' ha negat resoltament á inscriure. Si l' govern se decideix á disóldrela, ja ningú podrà dir que no dongui mostres de tesson y d' energia. En lloch de 3,185 corporacions religiosas, ne tindrem 3,184. ¿Encare no estarán contents els anti-clericals?

Practicada la inscripció y fet el recompte, y partint de la base de que ab aquest trámit s' ha legalizat la situació de las corporacions ilegals, ja al govern no li queda res més que fer sino crusarse de mans, y esperar el resultat de las negociacions pendents ab el Vaticá. El projecte que tenia en Romano ne arrogantesse l' dret d' exercir la inspecció sobre ls establiments d' ensenyansa á cárrech de las corporacions religiosas, continua guardantse'l á la butxaca: ni en Sagasta, ni els seus companys de ministeri n' volen sentir parlar. *Noli me tangere*. De manera, que al amparo del gran tupé de D. Práxedes, las corporacions religiosas á las quals tenia l' compromís

Inglaterra y la guerra del Transvaal

—Decididament, hi fet un pa com unas hostias. Un' altra victoria com aquesta, y ja me'n puch entornar al llit.

L' empréstit

—¡Ah, salaul La gent que vaji rihent. ¡Ja torném á tenir quartos!

formal de posar els peus á rotlló (que per aixó va pujar al candellero), acaban de obtenir la vida legal y la més omnímoda llibertat.

Rahó té, donchs, en Canalejas al llansarse á una enérgica campanya, reclamant el compliment dels compromisos contrets pel partit liberal al ascendir al poder. Per tot arreu hont se presenta veu desper-tarse l' opinió democrática, al ardor dels seus eloqüents discursos. Y s' ha de dir que mentres l' ex-ministre de la fusió va sumant elements, simpatias, prestis y forsa, els vaticanistas que s' han quedat al ministeri no fan altra cosa que restarne.

Aixís igual á Alicante que á Valencia, ls cacichs del govern Sagasta s' han fet fonedissos, confosos y avergonyits davant de l' empena de las masses populars. Lo mateix succehirá á Barcelona. Qui no está ab en Canalejas, está contra la llibertat, está contra la formalitat del partit fusionista, obligat al cumpliment dels seus compromisos, baix pena de anularse per sempre més.

Las notas anti clericals, anti-caciquistas, sincerament regeneradoras que dona en Canalejas en tots els seus discursos; la necessitat que proclama d' emprendre novas corrents en consonancia ab els dictats de l' opinió pública, conforme s' practica en tots els pobles regits per institucions lliures; y las tendencias que manifesta de adoptar midas legislativas y de govern encaminadas á la millora de las classes proletarias, imprimeixen al acte qu' está realisant una importancia extraordinaria que no deixarà de produhir resultats importantíssims.

Un d' ells será l' de posar en línea de batalla á tots els elements progressius enfront dels elements reaccionaris, moventlos á demostrar ab la seva energia, que s' equivocan els que fins ara han vingut dihent qu' Espanya es una nació morta, prevalentese del seu quietisme y de la seva passivitat per dominarla y envilir-la.

PEP BULLANGA

L' excursió de n Canalejas

EM anat seguint á n' en Canalejas desde que va sortir de Madrid al objecte d' explicar en algunas ciutats de las provincias las causas que varen obligarlo á sortir del ministeri Sagasta y la seva actitud política respecte á la situació imperant.

L' hem anat seguint en el seu viatge á Soria, en la seva visita á Alicante, en la seva excursió á Valencia, prelude de las que s' prometia fer y que á horas d' ara ja haurá realizat á Castelló de la Plana y á Tortosa y de la que per demá diumenje te anunciada á Barcelona.

Y las hem anadas seguint ab especial detenció aquestas manifestacions per lo molt que ns interessan en nostra qualitat de democratas, anti-clericals y partidaris resoltos de que ls poders públics pensin y s' preocupin de la millora de las classes obreras.

Molt podríam dir sobre l' historia del ex-ministre sagastí y sobre las condicions que l' caracterisan com á base de criteri pera jutjar l' alcans exacte de la seva actual campanya y apreciar ab probabilitats de acert els seus propósits, dat que l' home públich tant ó més que pels discursos que pronuncia en un moment donat, tant ó més que per las declaracions que fa apremiat per determinadas circumstancias, deu considerarse'l pels seus antecedents, pels seus mérits ó pels seus desmérits, per la seva serietat ó per la seva lleugeresa, per la seva reconeguda sinceritat ó per sas habilidosas maniobras, pel seu afecte á la llibertat y á la patria ó pel seu amor á sí mateix.

Naturalment que aquest anàlisis practicat en fret, emplant els reactius de una observació serena y las fins balansas del desapassionament podría portarnos una mica lluny, exposantnos á difundir en més ó menos grau certa essencia, certa fetor de rezel y desconfiansa, qu' en els actuals moments de lluyta contra la reacció y l' clericalisme compreném fora una peste pera ls bons, y una ratxada d' ayre vital pera nostres implacables enemichs.

Aixís, donchs, en aquest cas particular preferim atenirnos als famosos versos del malaguanyat Bartina:

«Si quieres ser feliz como me dices, no analices, muchacho, no analices.»

Vingui, donchs, á Barcelona en Canalejas, ab la plena seguretat de que la bona acullida que ns proposem dispensarli ls elements republicans no ha de quedar endarrera de las que, tant á gust seu segons sembla, li han dispensat els nostres estimats correligionaris de Alicante y de Valencia.

No podém ser ni serém una excepció desconsoladora, que ompliria de goig á la reacció ultramontana. Allá hont sentim sonar veus de combat contra aqueixa reacció devém acudirhi y hi acudirém sempre, sense la menor desconfiansa, animosos y resoltos á fer sentir el pes dels nostres entusiasmes. Si no obressim aixís, indignes seríam de dirnos republicans, de proclamarnos democratas purs, que á la República desitjém confiar el lògich y natural desarrollo y l' funcionament regular dels principis de la democracia.

Se ns dirá qu' en Canalejas es encare avuy monárquich y que tal se confessa en tots els seus discursos, y es encare sagastí y en tots els seus discursos no s' descuyda de manifestar el respecte que li inspira encare avuy l' home del tupé, fins després de l' última trastada que acaba de jugarli... Res de aixó ns importa, mentres alsí l' coure contra l' clericalisme.

Potser sí que ls vaticanistas, en defensa dels seus abusos tindrian dret á formar una coalició monstruosa, que va desde l' extrema dreta del carlisme y dels nocaclisme, y passant pels conservadors, y pels mauristas, y detenintse en el camp regionalista histórich, arriba fins á la dreta de la

fusió sagastina, que no sols tolera el tal vaticanisme, sino que s'adelanta a rendirli vassallatge; pot ser sí qu'ells podrien entendre, unirse y concertarse sense inconvenients, y nosaltres hauríem de permanecer dividits, rezelosos, mirantnos ab desconfiansa 'ls uns als altres, ab els brassos creuats, mentres ells avansan y van assegurant el seu domini.

No, mil vegadas. El perill qu'estém atravessant es massa imminent: la situació d'Espanya es massa vergonyosa als ulls de totes las nacions civilizadas, perque ni una hora més permanesquem en actitud passiva, limitantnos tot lo més a lamentar lo que passa, sense donar un sol pas per evitarho.

El mateix instint de la lluyta ho aconsella. Contra una gran coalició reaccionaria, una altra gran coalició democrática, que abarqui tots els elements sincerament liberals, sense exclusió de ningú: demócratas monárquichs, demócratas republicans de tots els matissos, y partidaris de las solucions socials de totes las escolas. Agrupém, unim, lluytém, y prompte 's veurá que som els més y 'ls més forts, y tenim com tenim per bandera la causa de la civilisació, del progrés y del predomini del poder civil sobre 'l eclesiástich nostra será la victoria si no pot ser, com creyém dintre de la monarquia, fora de la monarquia.

No es que 'ns alucini aquell optimisme lliberal burlat tantas vegadas en nostre desgraciad país.

Alsant el coure contra 'ls abusos y las intrusions del clericalisme, y al esclat del éxit del drama *Electra*, els sagastins van escalar el poder. Ja ho sabém. Tampoch se 'ns oculta que tot lo que prometían al pujar ho han olvidat quan s'han vist dalt. Estém veient aixís mateix que de concessió en concessió han arribat a rendirse al arbitre del Vaticá y han acabat per reconeixer caràcter legal á las corporacions religioses no autorizadas que s'havían obligat á disoldre. Tot aixó es cert; pero ab ser tant monstruos, no 'ns ha de abatre, ans al contrari ha d'enardirnos més y més, fins á lograr una de las dos cosas: ó 'l cumpliment estricte de las promesas fetas, cosa bastant difícil al punt qu'hem arribat, ó la cayguda del actual govern.

Ni la d'ell, ni la dels conservadors, que si 'l país no 's mou están cridats a substituirho, fora possible, d'entregarse 'l poble á un enervant pessimisme que sembla autorisar las majors atrocitats y 'ls contrasentits més abominables. En cambi moventnos y lluytant sense descans, alguna cosa guanyarém per poch que sigui. Jo crech que pot ser molt si ho prenem ab empenyo.

Tenim un bon punt de apoyo en un home com en Canalejas de gran prestigi dintre del seu partit, que públicament repudia la informalitat dels governants, dels quals s'ha separat per no poder consentir que per més temps burlesin las llegendas esperansas del poble liberal. Y aquest punt d'apoyo no es despreciable.

Ell ve á nosaltres, y cap inconvenient ha de haverhi en que 'ns hi aproximém pel fi concret y comú d'empendre contra la reacció clerical una guerra á mort. Allá 'ns trobarém y qui més valent sigui en la batalla major gloria alcansará.

No tenim el propósit de que en Canalejas torni á ser republicà com ho siguié en la seva joventut; menos ha de tenirlo ell de portarnos á faltar á las nostras honradas conviccions de sempre, segur de que si 'l tingué tamoch havia de lograrho. De 'l acció comú qu'empreguem sempre una cosa, en tot cas, arribará á posarse en clar: y es que la institució monárquica á Espanya ha sigut, es y probablement haurá de ser sempre, baix pena de la vida, l'amparo y 'l resguard de la reacció clerical. Quan aquesta convicció adquireixi la forsa y 'l evidéncia de un axioma incontrovertible, acabarà de acréixer la potencia republicana, y llavors ja no hi haurá més que un sol camp y una bandera única de combat y de victoria.

Qui sigui anti-clerical tindrà que ser republicà.

P. K.

MEDALLA FUSIONISTA

CARA

—Hem de pará 'ls peus al clero! ¡Vaya! ¿Qué s'han figurat aquestas momias de Roma? Ja 'l hem soporat prou anys el domini de 'l Iglesia. L'Espanya vol respirar l'ambient de la democracia, y si 'ls senyors capellans per sa propia conveniencia no 'ns escoltan de bon grat, ens escoltarán per forsa, mal s'hi fiqui 'l Pare sant. Volém reglamentá 'ls frases, volém suprimir bisbats, volém rebaixar la nómina dels cabildos catedrals y volém una reforma tan seria del Concordat, que per un may més 'l Iglesia pugui arribá á perturbar la bona marxa d'Espanya ni posar cap entrebanch al pacífich exercici de las nostras llibertats. ¡Basta ja de privilegis! La lley fa á tothom igual, y no es possible permetre que ningú 's cregui sagrat no més perque d'ú sotana. El clero haurá de pagar contribucions, com tot bitxo; fóra del lloch destinat á las sevas ceremonias, será 'l mateix que 'ls paysáns, y, respecte á 'l ensenyansa, quedarà inhabilitat pera exerci 'l magisteri ni pels petits ni pels grans.

¿Qué tal? ¿Vá bé aquest programa? ¿Som ó no som liberals?

CREU

—Senyor Nunci, no s'alarmi. De las frasses retumbants

que deixém aná aquests días, no n'ha de fer cap cabal. Com la flera demagógica sembla que s'ha despertat, hem cregut que convenia donarli un xich pel moral y apaciguarla ab promesas, que, si 's compleixen, será quan ells galls tinguin deu potas y 'ls peixos vajin pels camps.

¡No! May al govern d'Espanya disgustará al Pare sant ni, sense 'l seu beneplácit, s'atrevirá á doná un pas en 'l esfera dels convenis ni en el terreno dels rals. Mentres governém nosaltres, tingui la seguretat de que en la paga del clero ningú hi posará la mà, ni 's suprimirá cap bisbe, ni 's tocará 'l Concordat, ni 's dirá als simpátichs freres res que 'ls pugui incomodar; ni 's molestará als *hermanos* que fan de mestres d'infants, ni 's mermarán de 'l Iglesia els drets vint cops seculars. Si: sempre serém católichs, apostólichs y románs, y sempre, per més que cridin els bútxaras radicals y 'ns vulguin marejá ab mitings y arengas horripilants, figurarém en las filas dels de la crosta de baix y serém de los sotanas els més adictes criats.

Si ab aixó la gent de Roma no está contenta ¡ni may!

L. WAT

BARREJA

La mort de Mossén Cinto ha constituït una repetició de lo que sol passar ab els verders genis. Mentres viuen se 'ls deixa abandonats, se 'ls tracta ab feridor menyspreu, y solament contats intelctuals s'interessan per sas produccions y una mica menos per son autor.

Pero mor el geni y llavoras s'adona tothom de la pérdua soferta; comprenent la opinió son descuyt, vol fer la pau de son ingrát olvit fent del enterro del home l'apoteosis del geni; molts s'adonan llavoras de qu'entre nosaltres hi havia algú que valia més que algún foraster á qui admiravan y, quan ja es tart per una reparació completa, 's pretén donar satisfacció al artista injustament tractat.

Ab Mossén Cinto ha passat dos quartos de lo mateix. Se 'l ha deixat temporadas llargas olvidat y casi constantment en punible abandono; la opinió s'ha interessat més per un home d'ocasió que pel poeta eternament gloriós, y fins que s'ha mort hi hagut molta gent que no han sapigut qu'hi havia un Mossén Cinto qu'havia escrit unas *Flors del Calvari*.

També Mossén Cinto, com molts altres genis, fou víctima de persecucions ignobles; pero més desgraciats que tots, els sers qu'han odiat á Mossén Cinto s'han escaygut á ésser faritzeus mesquins y neos rancuniosos que no 'l perdonan ni després de mort. Cal sentir las indignitats que á cau d'orella diuen del eximi poeta, els sectaris del catalanisme covat que reb las inspiracions del jesuitisme; es precis escoltar las calumnias qu'apilotan sobre 'l home candorós y de cor zenzill qu'escrigué el *Jesús infant*, pera comprendre la mesquinesa d'esperit dels fanátichs rabiosos, que voldrian fer de Catalunya un niu d'escorsons perillós per tothom qui no fos escorsó com ells.

Pero aixís va tot. Els que volen extremar las manifestacions de son amor á Catalunya denigran á una gloria catalana; un capellá, poeta místich, ha d'esperar justicia de la opinió avansada, sempre més justiciera que 'l estol reaccionari. En política la bandera radical la deixém avuy en mans d'un monárquich, més ó menos tebiament defensor de la reaccionaria dinastía reynant; la opinió avansada aplaudeix y enlayra á en Canalejas.

Seguim sent Espanya el país clássich dels contrasentits. Las classes que ahir varen donar diners per combatre á la federal y restaurar la monarquia unitaria, ajudan á un regionalisme ab ribets de separatista; els republicans deixém que 'ls monárquichs fassin socialisme y encarnin alguns la protesta anti-clerical.

Prenguem las cosas com ens las portin las circunstancias. Tenim més de cinquanta mil enemics de tota mena que desde 'ls convents treballan contra nostras llibertats y nostras butxacas. La darrera lley sobre associacions ha posat de manifest tota aquesta lepra. Son poderosos per sa astucia, per sos diners, per sa tenacitat pels fanátichs qu'arrastran y sobre tot per la moixigatería femella que 'ls segueix. Ajudém á qui fermament els combati, perque ells son forts y están units en apretat feix, y solament unintnos totes las forsas que no volém morir embrutidas, es com podém combátrels victoriosament.

JEPH DE JESPU

L'ULTIM FOCH DE SANT JOAN

Al trobarme deslliurat de la religió camama, en holocaust del ideal vaig fer grossa foguerada, que á Sant Joan, els dels fochs ab fervor vaig dedicarla. Un *Camí dret y segur* plé de dimonis ab banyas, tres rosaris inservibles, dos imatjes *encruñadas*, tot un pilot de llibrots que feyan bravada rancia, tot un feix de quadros tontos plens d'imatjes pornográficas, goigs encastats á las portas ab pá mastegat ó ab tatxas. Vá sé' aquell el darrer foch,

hermós per mí, memorable, que al passat plé de negruras de fanatismes y trampas ofegá y vá donar vida á la rahó soberana fins allavors constrenyida, fins allavors ofegada.

J. COSTA POMÉS

ENTRE ELLS

SUCINTA Y VERÍDICA HISTORIA DE LA CAYGUDA DE DON JOSEPH

Cóm va comensar la cosa

Se sembla, don Práxedes, que no aném gens bé. Aquest ditzós Canalejas...

—Vaja, no li tinguis manía, precisió Moret. En Canalejas es un bon xicot, que dona color al ministeri.

Si no fos ell, ¿qui representaría la democracia, dintre de la situació?

—Jo. —¿Tú?... ¡Fuig, home! ¿Que 't pensas que baixo de Carabanchel? La teva democracia y la meva, ab un didal poden mesurarse.

—Es que aquest bárbaro 'ns compromet. Sustenta unas ideas que tenen alarmada á tota la gent d'ordre.

—¡Hola!... ¿Qué ha dit de particular?

—Pues no pocas cosas, per la gracia de Deu... Que la nació necessita anar endavant; que las clases obreras se queixan ab bastanta rahó; qu'en el terreno económic hi ha que acometre serias reformas...

—Música, Moret, música! De tot aixó 's farà lo que *tase un sastre*, y aquí, ja ho sabs, no hi ha més sastre que jo.

—Donchs bé, ¿vol que li sigui franch? Un home que 's permet tantas llibertats no hi convé al ministeri. ¿Sab qué fan corre 'ls maliciosos? Que sembla que 'l president del govern sigui ell y no vosté.

—Aixó diuen? —Per tot arreu. Creguim, don Práxedes; aquest minyó 'l ofega, l'eclipsa, l'anula...

—¿Síf?... Ara veurás com t'equivocas.

La plaga clerical

—¿Qué me 'n diu d'aquesta plaga, don Práxedes? —Que desde que li han anat á escorcollá 'l caus fins s'ha apoderat de nosaltres.

II Dimisorias

—Amich Canalejas... —¿Se li oferia alguna cosa, don Práxedes? —Sí: tinch queixas de vosté. Y com que 'l estimo y sentiria que per haver enrahonat massa sufrís un disgust, li recomano que moderi 'ls seus impulsos y s'abstingui d'ofendre certs sentiments, que...

—Permetim: jo no faig més que subjectarme al programa que ab vosté vam combinar. —Deixis de tonterias... ¡El programa! ¿Que no sab vosté que 'ls programas son com els parayguas? Un se 'n serveix mentres té 'l xubasco á sobre; pero un cop ha passat la tamborinada, el parayguas á recó, y ¡já vivirl!

—¡Ahl... Prentho d'aquest modo, jo no puch continuar dintre del ministeri. Soch home de paraula y...

—Bueno, donchs. Li accepto la dimisió, y com si res no hagúes passat.

—Salut, don Práxedes. —¡Estigui bonet!

III

Al cap de quinze días

Pluja de telégramas.

«El Gobernador de Sevilla al ministre: —La gent no fa més que alabar á n' en Canalejas. ¿Cóm haig de mirarm'ho aixó?»

«El gobernador de Valencia: —La població entera está aclamant á n' en Canalejas. ¿Qué faig?»

«El gobernador de Bilbao: —Casi bé no hi ha ningú que no pensi ab en Canalejas. ¿Quína resolució prenh?»

«El gobernador de Barcelona: —S' está esperant á n' en Canalejas ab verdadera ansietat. ¿Qué faré?»

«El gobernador de Zaragoza: —No 's parla d'altra cosa que de la probable vinguda de n' Canalejas. ¿Quína cara hi haig de posar?»

IV

Repulsa

—Ja ho veus, Moret. Pots estar content de la teva obra. De tot arreu, mira quinas noticias més falagueras van arribant. En Canalejas, convertit en apóstol de la democracia, recorra 'ls pobles y las ciutats, que 'l aclaman y 'l portan en triunfo, posantnos de passada á nosaltres com un drap brut. De tot aixó, t'ú 'n tens la culpa.

—¿Jo?... ¡Qui havia de pensar que...! —Perque no hi veus més enllá del teu nas. Un bon fadrí no se 'l despatxa may, perque, al trobarse

al carrer, hi ha 'l perill de que s' estableixi y fassi la guerra á son antich amo. Dintre del ministeri, fes lo que fes, may en Canalejas era tan temible com á fora. Tenintlo á prop meu, podria contenir-lo, dominarlo, refrenar els seus ímpetus; mentres que ara, ja ho veus, s' ha plantat pel seu compte y mira, en pocs días, quina parroquia s' ha fet!

—¡Aixó ray! ¿Cóm se l' ha procurada ell aquesta parroquia? ¿Parlant de llibertat, de democracia, de reformas económicas?... Pues, fem lo mateix nosaltres.

—¿Que 't tornas boig? ¿Que no sabs que nosaltres no podem reformar res?

—Aixó es lo de menos: la qüestió es restar clients á don Joseph y donar á entendre al país que com á liberals y despreocupats, no hi ha ningú á Espanya que 'ns passi la mà per la cara.

—No 'm sembla mala idea.

—¿Qué diu?... ¡Sublime! Déxim fer á mí. Ja veurá ab quin salero fem el buyt al voltant de 'n Canalejas y 'ns apoderém de la seva bandera.

V

L' endemà

En qualsevol diari:

«El govern está disposat á resoldre d' una vegada la qüestió religiosa, procedint sense contemplacions contra tota corporació monástica que no compleixi ab la llei.

«Aixís mateix sembla que va á empendre una pila de reformas de caràcter social, que de segur seran molt ben rebudas per la classe treballadora.

«En l' últim Concell de ministres s' han pres, relatius á aquest assumpto, acorts importants.»

**

Ara ja están avisats.

Els que fassin cas de las *enérgicas* actituts y de las *francas* declaracions democráticas y anticlericals del govern, mereixerán ser agraciats ab la creu de Sant Babieca.

Per tontos.

A. MARCH

INSTITUCIONS HUMANITARIAS

LGUNS anys enrera un senador francès, Mr. Beranger, va presentar una llei que sigué votada per las cámaras y que avuy porta 'l seu nom, en virtut de la qual y en un gran número de cassos s' aplica als delinqüents qu' incurriren en culpa per primera vegada 'ls beneficis de un generós perdó, á reserva, en cas de reincidencia, de imposarlos la pena duplicada, ó si guí la que se 'ls perdoná y la que mereixin novament.

Alló del ditxo «la primera 'l rey perdona» s' ha posat en práctica, sols que á Fransa no es el rey, sino la República la que perdona la primera volta.

Molta confiança 's tenia en la virtut de la clemencia per lo que afecta á la seguretat social. El delinqüent que ha caygut una vegada, ha de tenir malas inclinacions de difícil correcció, si veientse perdonat y advertit una vegada, reincideix en el delict. L' advertencia y 'l temor de que caurá sobre d' ell un cástich duplicat, per forsa tenen de exercir en els més d' ells una influencia altament saludable.

La realitat ha sobrepujat á las esperansas que s' havian concebit. Aixís ho revela l' estadística.

Avants de l' aplicació de la llei Beranger els reincidents correccionals ascendían á un 45 per cent. En cambi, desde l' aplicació de la citada llei, sobre 23,000 perdóns concedits, el número de reincidencias arriba ab prou feyna á un 5 per cent.

Aquí tenen una prova irrecusable de que res en dureix tant als delinqüents com la pena, y de que no hi ha perill major per acabarlos de corrompre que recloure'ls, exposantlos als perniciosos efectes del contagi de altres criminals. La societat en lloch de corregir, en els més dels cassos contribuheix á aumentar la immoralitat y la perversitat dels presos.

**

Comprententho aixís, y guiats de un admirable sentit práctic, els Nort-americans practican actualment una experiència, digna de ser coneguda, y de la qual se prometen resultats inmillorables.

Se tracta de sustituir las presons y 'ls presidis, focos de maldat, per un nou sistema de reclusió més moral, més humanitari y més acomodat al bé social. Els condemnats per primera vegada á una pena van destinats á un establiment especial que ha rebut el nom de *Reformatori*, que ve á ser una especie de purgatori civil, en el qual el condemnat pels tribunals de justicia es hospitalisat y cuidat, com se hospitalisa y 's cuida á un atacat de malaltia física.

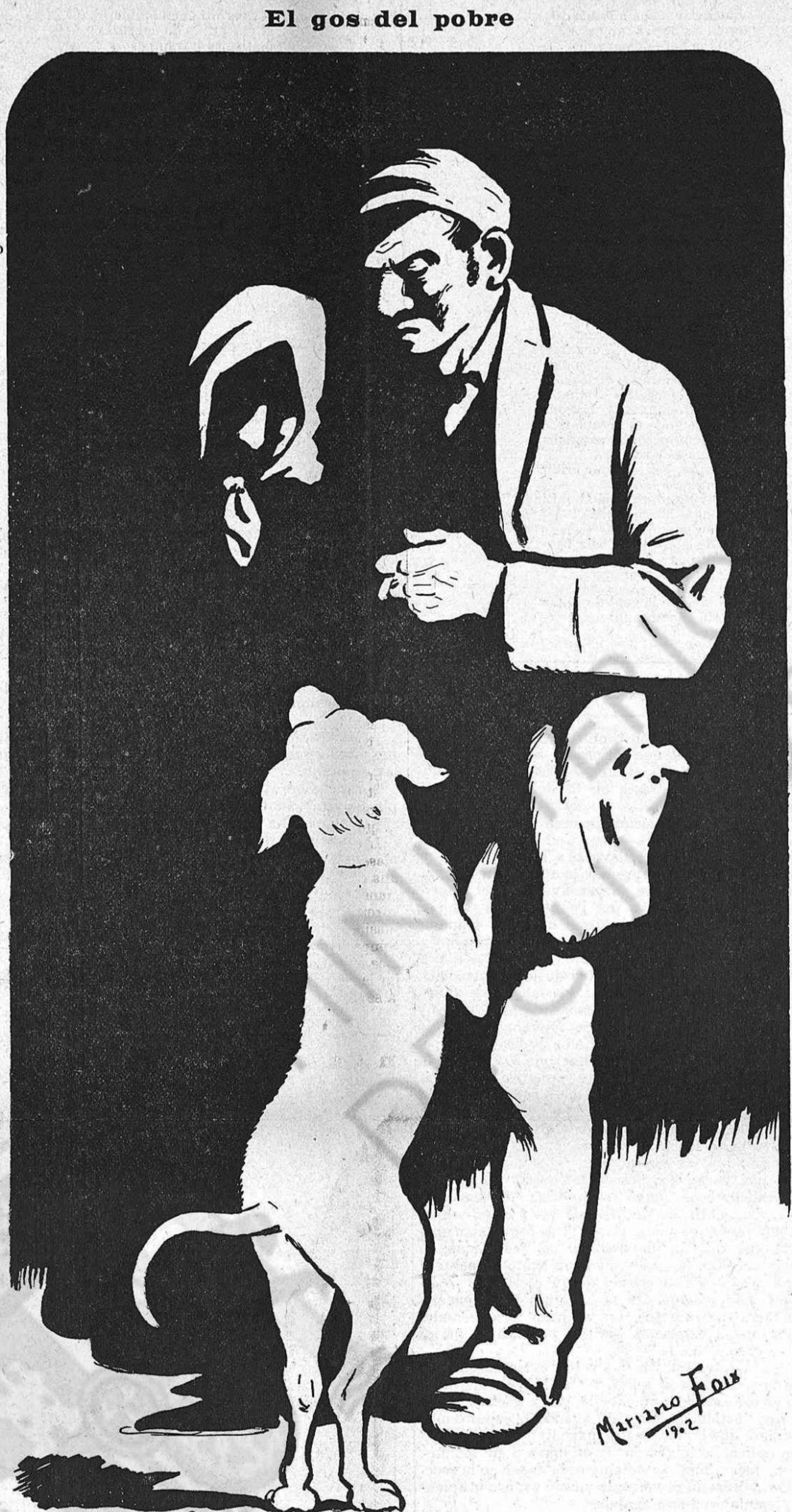
Allí se l' educa, se 'l moralisa y 's procura la seva rehabilitació: allí, sobre tot, se l' ensenya á treballar si no 'n sab, y sabentne se li facilita 'l que puga ferho, destinantse lo que guanya á constituirli un peculí suficient pera recomensar una existencia honrada, el día que recobri la perduda llibertat.

El *Reformatori*, més que una casa de reclusió es una escola de reforma, que no te cap fi esterilment alictiu, si no més bé 'l propòsit humanitari de curar als malalts del esperit, transformant als delinqüents en gent honrada. Aquest sanatori moral lo mateix que 'ls sanatoris mèdics te 'l únich inconvenient de costar una mica cara. Pero més cara resulta sempre una societat desmoralisada. Y ademés la práctica del bé, no s' ha de medir may pels diners que costa.

**

A Espanya aquestas notables institucions no las poden somiar si-quera. Aquí vivim condemnats á no donar un pas per las vias del progrés. Tal com la higiene física en las poblacions, está descuidada la higiene moral en las presons y presidis, verdaders focos de infecció que van difundint la immoralitat y 'l crim.

J. R. y R.

—No n' hi ha de pa, Faluga. ¿Veus? Si en compte de ser gos fossis frare, no te 'n faltaria may.

EMÀ á un quart de deu arriba en Canalejas á Barcelona per l' estació de Fransa. Estém segurs que 'ls republicans sens excepció acudirán á donarli la benvinguda, com ho han fet els nostres estimats correligionaris de Alicante y de Valencia, de Castelló de la Plana y de Tortosa.

Y com sigui que al ferho no 'ns guí la idea de imposar las nostras ideas respecte á la forma de govern, y molt menos tractantse de un exministre de la monarquia que té la lleialtat de confessarse monárquich, els republicans hem de portar al acte de sa arribada tant sols alló que ab ell ens uneix en l' ocasió present: l' amor á la democracia y á las reformas socials y 'l odi al clericalisme.

Aquesta es la nota que ha de predominar ab la més completa serenitat, pera desvirtuar la campanya que la monstruosa coalició reaccionaria está realisant contra en Canalejas. Tinguem en compte que poch xillaria la reacció, si l' exministre democrátich no hagués tingut l' acert de posarli ab tanta oportunitat el dit sobre la llaga.

No porque vingui en Canalejas á Barcelona s' ha

decidit el govern de 'n Sagasta á aixecar la suspensió de las garantías constitucionals.

Pero, sens dupte, perque si las mantenía per coartar la propaganda del exministre democrata, aquesta coacció seria pel govern de funestos resultats, s' ha decidit á deixarlo parlar com si las lleys constitucionals de reunió y de manifestació estiguessin vigents.

Més val aixís després de tot.

A lo menos podrém dir que mentres en Canalejas permaneixi á Barcelona, gosarém una petita ratxada de llibertat.

La llibertat vé ab ell. Bon síntoma.

Ja está fet el registre; ja 'l govern sab avuy lo que fins ara semblava ignorar.

Las corporacions religioses ascendeixen á mes 3,000 y de 50,000 passen els individuos que d' ellas forman part.

Hi ha més convents avuy que á l' any 35 avants de la crema.

[Bonich principi de sigle XXI]

Barcelona es la ciutat d' Espanya que 'n conta més.

La ciutat més democrática, la ciutat més rica de la nació, la ciutat que blasona de mirar á Europa, es la qu' está més carregada de aquesta especie de parásits.

No varem ser prou previsors per evitar l' invasió paulatina de aquesta plaga, y ara será precis apelar als remeys més heroichs per extingirla.

Ab gran entusiasme s' ha inaugurat á Cuba la presidencia del Sr. Estrada Palma.

Cubans y espanyols, blancs y negres, olvidant antichs rencors y feridas mal cicatrisadas, s' han unit en un sol sentiment de adhesió á las novas institucions.

Tenia rahó Víctor Hugo: «La República es la pau.»

L' altre día vaig rebre la següent targeta esmeradament impresa.

Samuel Torner

ofrece á Vd. su nuevo domicilio

Patio Correccional—Cárcel
BARCELONA

Al simpátich mestre laich de Sant Andreu de Palomar condemnat per causa política, y á qui, segons sembla, no se l' ha comprés en l' últim generós indult, no li expressarém tant el desitj de que son nou domicili li probi molt, com el de que logri sortirne lo més aviat possible.

Un retrato trassat garbosament per en Canalejas en el seu discurs de Alicante:

«Ser jefe del partit liberal vegetant en els ministeris, transigint ab las ideas ultramontanas, minant, despertant las codicias, las ansias de mando y de caciquisme en els homes, pervertint la conciencia de la joventut, senyalant el camí de tots els apetits y de todas las concupiscencias, molt humil avuy pera ser molt altiu demà; vestint el cilici y 'l sayal del arrepenitit pera després ser un governant impur; lo qu' es aixó jo no ho sé fer.»

Ara si 'm diuen á qui se sembla aquest retrato 'ls hi regalaré un tupé.

Per comprendre 'l mal efecte que va produhir l' impossibilitat en que 'n Canalejas va trobarse de seguir governant ab en Sagasta, no hi ha que fixarse tant en lo que s' ha dit á Espanya com en lo que s' ha escrit al estranger.

La opinió dels de fora en aquestos cassos té molta més importancia que la dels de casa, á la qual se la pot tatxar de apassionada.

Donchs bé, la major part de la premsa d' Europa que segueix ab alguna atenció las cosas del nostre país, reconeix y manifesta que l' exministre democrata ha sigut víctima del vaticanisme, y no s' explica com en Sagasta pot continuar governant, sent aixís que va ascendir al poder ab el compromís de resoldre en sentit democrátich la qüestió de las ordres religioses.

De infelissos, desventurats y babiecas no 'ns ne deixan els periódichs estrangers. Som avuy l' escarni y la riota de tot el mon civilisat.

Ja 's coneix que desempenya la cartera de Hisenda un nebot de 'n Sagasta.

Els que suposavan qu' era una nulitat completa, sense coneixements en el ram que se li ha confiat, haurán de desenganyarse al veure 'l brillo, 'l desembrás, la frescura ab que al poch temps de ocupar el ministeri, anuncia la contractació de un empréstit de trescents milions de pessetas.

Vegin si ha tardat gayre á anarse'n de dret al buit...

**

Y ara que vagin dihent que 'ls pressupostos se saldan ab superabit.

Podrán sobrar diners; pero sobran també las ganas de gastarne infinitament més que 'ls que 's recaudan escanyant al país sense misericordia.

Y per aixó 's fa la festa y no hi ha govern monárquich que 's cansi de governar; la qüestió son quartos.

El Sr. Azcárate va citar en el Congrés el següent fet:

«El Cardenal Payá siendo arzobispo de Santiago, dictó una circular á los párrocos diciéndoles: «Donde no haya cementerio civil hágalo Vd. á costa de los recursos de la fábrica, y luego con traje talar acompañe al muerto, porque es obra de misericordia.»

Aquesta es la verdadera doctrina de Jesucrist: la doctrina del respecte als difunts y de la tolerancia per las ideas ajenas.

Lo únich que falta saber es si 'ls subordinats del cardenal Payá van fer cas de las ordres del seu superior. M' hi jugaria una missa que se las van passar per... sota l' aixella.

**

Y á propòsit de aquest assumpto.

«Hi haurá algú que fassi 'l favor de dirme com es possible concordar l' esperit tolerant del cardenal Payá, ab l' esperit intransigent del cardenal Cassanyas?»

De igual categoria l' un y l' altre ¿cóm es possible que puguin formar part de una mateixa Iglesia que blasona sempre de mantenir la unitat de criteri?»

Vaja, en la gabiá tancada de la Iglesia sobra un cardenal, perque 'ls dos junts quan cantan desafinan.

CASTELLFOLLIT, 16 de juny

El 25 de maig vá ferse una professó de las Hicas de María y al passar per la carretera, mossen Baxina, vá tenir l' atreviment de sortirse de la fila anant á insultar á un honrat ciutadà, que 's trobava en un café, més de un metre dintre de la casa, perque no 's descubria. Y no content ab aquesta intemperancia, encare vá citar-lo á judici de faltas, sent aquesta l' hora en qu' encare no 's coneix el resultat del mateix. Els procediments judiciales contra qu' deurían entaularse es contra 'ls que s' empenyan en fer practicar á un ciutadà actes de una religió contraria á la qu' ell professi, lo qual está comprés en un del articles del Códich penal vigent.

CENTELLES, 15 de juny

El rebadá místich devia haverse llevat de mal humor, dat que á missa matinal vá permetres dirigir furibundos atachs contra 'ls que llegeixen LA CAMPANA y L' Esquella, aixís com també contra 'ls que freqüentan els cafés y las societats, y no dissimulava l' enveja que li produheix el veure més freqüentats dits sítis de diversió que las iglesias. Amigo, cada hù vá allí ahont se troba

mes bé, y culpa es d' ell y de ningú mes si no logra exercir alguna major atracció.

LLANSÀ, 14 de juny

Las germanas de l' ensenyansa han montat un teatro, y 'l diumenje passat a la tarde varen posar en escena un drama clerical que per lo asquerós que resultá no m' atreixo á anomenar. Ja no dirán els pares que las sevas fillas no aprenguin res anant ab las germanas, puig encare que de lletra vajin molt atrassadas, podran adelantat com á cómicas, y es segur que ab aquesta carrera, tindrán la vida guanyada per tot arreu hont se presentin.

MASSANET DE CABRENYES, 14 de juny

No passa una setmana sense que Mossen Grabat fassi una bertranada de las sevas. L' últim diumenje, mentres s' efectuava un enterro, quan la creu passá per davant de uns quants joves, que tranquils s' estavan enrahonant al mitj de una plassa, al veure que no s' treyan la gorra, l' enfutimat mossen va obsequiarlos ab una tanda de requiebros, tals com els de indecents, salvatjes, pocas vergonyas, etc., etc., tot lo qual no serví mes que pera fer riure á tals joves. ¿No seria convenient—per evitar disgustos—que al agressiu mossen, sempre que hagués de sortir, el portessin lligat ab una cadeneta y ab un bós á la boca?

SAN QUINTÍ DE MEDIONA, 14 de juny

Després de una llarga malaltia ha mort, á l' edat de 57 anys, la Sra D.ª Rosa Olivella Casanella, propietaria, deixant disposat que son enterro fos enterament civil, ab exclusió de tota cerimonia religiosa, fidel á las ideas espiritalistas que professava. Feya setze anys que D.ª Rosa las adoptá sortint sempre desde llavors á la defensa dels principis de la llibertat y havent assistit á tots els actes civils que s' han celebrat en aquest poble, que ascendeixen á mes de cent. Per sa elevada posició social l' adopció de las ideas que professava li valgué no pocas enemistats; pero ella estava satisfeta cumplint els dictats de la seva conciencia y practicant la caritat ab las familias necessitadas. Las quals, de segur, la trobaran á faltar. Sos fills, cumplint l' exemple de sa virtuosa mare, el día del enterro repartiren 300 pans á altres tants pobres. ¿No val mes aixó que no donar lo que valen als cantadors del gori-gori?

VICH, 17 de juny

En tant que Barcelona, embargada del dolor mes viu, tributava á Mossen Cinto Verdagué sos homenajes, rendintli 'l testimoni de la admiració á que s' feu acreedor ab el seu talent y ab las sevas virtuts, al Seminari de Vich no faltá qui tractá de rebuixar la seva memoria. Aixís un catedrático conegut per Quim de la Panisa, després de aduhir l' historia de Tertulí y Origenes, di gué entre altrus cosas: «...lo que está pasando con Mossen Cinto... ya que su catedrático no quería dejarle pasar adelante por parecerle poco apto para el ministerio, dándole calabaza tras calabaza... Como el derecho que hubo en casa Comillas... y en fin, cosas que... Dios ya lo habrá juzgado...»

Aixís ab aquestas ofensivas retencions va parlar el catedrático, de qui com Cristo dirém: «Perdoneu lo que no deu saber lo que s' diu.»

Si en el Seminari vigatá s' donan lliçons d' aquesta naturalesa, valdrá mes que 'ls estudiants s' apartessin de tan malignes instruments, pitjors que las feras, puig aquestas destrueixen ó devoran per instint de la seva naturalesa, mentres qu' ells no contents ab haver acibarat la vida de Mossen Cinto, després de mort tractan de desdorar la seva memoria.

En el mateix sentit va parlar en Serra y Estiu als seus deixebles. Deu els cría y ells s' ajuntan. ¡Bon tronch per un carro!

LA PROPIETAT DE LA TERRA

N todas las naciones está avuy una gran part de la terra á mans de propietaris que no la cultivan y que fins se donarian de menos de cultivarla. Sense 'l treball del home la terra es un valor mort: aqueixos propietaris la confían á cultivadors experts pera que la fassin productiva.

La reb de ordinari 'l pagés á títul de arrendament, y si bé fa sens els fruits es baix la condició de pagar anualment al propietari una quantitat alsada que reduheix no poch els seus beneficis. Ha de satisfacer l' arrendatari aquesta quantitat tant si es bona com si es dolenta la cullita, y sols queda per nostras lleys lliure d' entregarla, quan calamitats extraordinarias tals com guerras, avingudas, pedregadas li destrueixin per complet els fruits. En cambi, si per un favor especial de la naturalesa, vingués algun día á obtenir una cullita doble, deuria doblar la renda.

El pagés es aquí 'l que treballa, el que converteix la terra de valor mort en valor viu ó imp-deix que degeneri de valor viu en valor mort: sen es tot l' afany, no per aixó es d' ell tot el profit. Pero ¿qué dich? De aqueix profit, la part mes considerable es pel propietari; pel pagés la mes ínfima. Per aquest es casi sempre eventual; pel propietari casi sempre segura. ¿Ahont está aquí la reciprocitat? ¿Ahont la justicia?

El pagés, mer posselidor natural y temporal de la terra, no basta que pagui la renda: es precis que cuidi la finca, com un diligent pare de familia; que no la deixi caure en desmérit, que reposi 'l cep que s' mor y l' arbre que destrosa 'l vent; que aboni 'l camp; que fassi continuos gastos. El propietari en cambi no está obligat sino á reparar els danys que no hagi pogut evitar el pagés y impedeixin l' us de la finca arrendada. ¿Hi ha aquí també la reciprocitat deguda?

Funda 'l propietari 'l seu dret en el domini que té sobre la terra. Pero aquest domini pera ser just ha de tenir una causa justa. ¿Quina es aquesta causa? Está convingut avuy generalment en qu' es el treball. Terras ermas que á ningú pertanyian foren un día arrasadas per homes laboriosos que las reduhien á cultiu. Crearen aquestes homes un verllader valor y se las feren sevas. Passém en hora bona per que la terra hagi pogut ser en algun temps *res vere nullius*, y per que 'l donar valor á las cosas basti pera ferlas propias, fins tractantse de las que, com la terra, son de absoluta necessitat pera l' especie humana. ¡Cóm el treball de un, de deu, de vint, de trenta anys ha bastat pera transferir á uns homes el domini de la terra, y no basta avuy el de sigles pera transferirlo á una familia de arrendataris! ¿Cóm si

la terra no es valor si no en tant que continúa treballants'hi, homes que han deixat ja de treballarla continúan sent els seus amos?

Aquí 'l pagés treballa y paga, y es obvi que si 'l treball es causa de la propietat, aixó que paga no pot ser sino 'l preu de las labors fetas anteriorment. Aqueix treball constituheix un valor definit: ¿cóm se concebeix que 'l pagés no sols no arribi may á fer seva la terra que treballa, sino que tingui de pagar indefinidament, pels sigles dels sigles, una renda al propietari? ¿Es aixó reciprocitat? ¿Es aixó justicia?

F. PÍ Y MARGALL

LA CASA DEL POBLE

ROMPTE la tindrán els obrers de Valencia, segons las següents ratllas que traduhim de *El Pueblo*, periódich republicá de aquella ciutat:

«La comissió municipal de reformas sociales va reunir-se ahir acordant aprobar el dictamen de la ponencia, y en sa virtut proposar á la corporació municipal, en sa próxima sessió, lo següent:

«Que s' construeixi la Casa del Poble pera Bolsa del Treball y Biblioteca popular, encarregantse al efecte als arquitectes el plano y 'ls pressupostos, demanantse certs antecedents á Londres, París y Bruselas y incluintse aquesta obra entre las que son objecte del empréstit.

«Y qu' entre tant, y al objecte d' establir lo mes prompte possible la Bolsa del Treball y la Biblioteca popular, interinament, y á fi de que 'ls treballadors rebin ja 'ls seus beneficis, la comissió proposa al Ajuntament que s' busqui y llogui un local apropiat, incluintse al efecte la suma necessaria en el próxim pressupost.»

«Comensa, donchs, á entrar ja en vias de fet l' oferiment qu' en lo relatiu á n' aquest important assumptu feren els regidors de la Fusió republicana.

«Valencia será la primera capital espanyola que construhirá la Casa del Poble ab Bolsa del Treball y Biblioteca popular pera 'ls obrers.»

Valencia—podém afegir nosaltres—es una ciutat afortunada, com ho sería Barcelona, 'l día que 'l poble treballador volgués cuidar-se dels seus interessos de classe.

Els obrers valencians sense abandonar las doctrinas sociales que professan y en las quals tenen xi frats els seus ideals, practican la política, formant el núcleo mes fort y poderós del partit republicá. En aquest punt segueixen l' exemple dels seus germans de Fransa, Bélgica, Alemania, Inglaterra y

demés païssos ilustrats, ahont els obrers comprenen que fora de tot punt impossible arribar á certas alturas de redenció, renunciand á la escala que pot facilitar la pujada.

En aquest concepte tots fan política, afiliantse en els partits mes adelantats, y de aquesta conducta acomodada á la lógica y á la rahó natural, ne van recullint paulatinament els fruits que poden bonament, com un anticipo dels que alcanzaran el día que pugan plantejar la totalitat de las sevas aspiracions.

A Valencia han portat al Ajuntament una majoria republicana, que fidel als seus compromisos fa tot lo que pot en benefici de las classes proletarias. Lo mateix succehiria á Barcelona 'l día que 'ls obrers units als republicans prenguessin possessió de l' administració municipal. Caldria volguerho pera conseguirlo.

BRAUS SEGADORS

he vist res mes pintoresch y al mateix temps mes exótico que las collas de veritables segadors quan, en aquesta época, després de fer un remat d' horas de camí, atravessan ciutats populosas pera dirigir-se novament al camp, á reempendre la tasca de segar las dauradas espigas.

Mostrant en la pell colrada la moren de las solayadas, ab el seu barret d' alas amplias ó 'l mocador lligat al cap, ab el sarró y un parell d' espardeynyas á l' esquena, ab la fals y la botija penjadas á un costat, semblan héroes vencedors d' encarnissadas lluytas; passen silenciosos pels carrers tot llum y brugit sense tafaneria; ensopen gan ab els senyors; s' aturan per donar pas als luxosos carruatjes aristocráticos, sense protesta, sense donarse compte de lo que son ni de lo que representan.

L' any passat, per aquest temps, anava per la plassa de Palacio en direcció á la estació de Fransa, una d' aquestas collas composta de catalans, valencians, aragonesos y castellans, quan de prompte varen veure's voltats d' una munió de gent que, entussiasmada, 'ls aclamava, sense que arribessin á comprendre 'l perquè de tal xivari. Els pobres homes, refets del natural everament y sense batxillar la causa de tan inesperada acullida, van seguir la seva via, no sapiguent de moment si era millor

La feyna de 'n Canalejas

¡Ánimo, don Joseph, y no desdiga, que si necessita quart y ajuda aquí 'ns té á nosaltres!

indignarse ó pendre la tabola tal com era. Instintivament, per aixó, s' arrambaren á l' acera del Govern Civil y desd' allí varen contemplar un instant l' inopinada manifestació tan extranya á n' aquells pobres fills del treball, als que un escamot de cridaners acabava d' esvalotar, festejantlos d' aquell modo. Alashoras fou quan, mes extranyats encare, ben clarament sentiren una estrofa del himne qu' entonavan uns quants aixordant l' espay, quin estribillo corejava la gent ab valentia:

Ara es hora segadors,
ara es hora d' está alerta;
per quan vinga un altre juny
esmolém ben bé las eynas.
¡Bon cop de fals!...

Y alashoras fou quan se fixaren en que, efectivament, cap dels manifestants feya cara d' haver sigut may segador; que, encare qu' alguns tenian corva l' espinada, no 'ls hi vindria segurament de segar, sino d' altra cosa innoble; van fixarse també en que 'l soroll anava dirigit á uns senyors que ocupavan un cotxe, y que probablement venian de fora, pero, en realitat, no del camp. Y un cop la gentada s' hagué allunyat en direcció á las Ramblas no parant may de cridar, de cantar ó d' aplaudir, la colla de veritables segadors continuá la seva via sense encaparrars'hi.

No obstant, á un d' ells, al mes jove qu' era catalá, li havia semblat bonica l' estrofa d' aquell himne nou, tan bonica que venia á ser per ell un crit solemni de reivindicació pera 'ls seus germans; y no s' cansava de repetirla, acentuant l' expressió *bon cop de fals* ab la fermesa que inspiran las supremas revelacions. Y de tal modo se l' havia apresada memoria y de tan bon grat la reprenia que, aixís qu' arribaren al lloch de la tasca, un cop foren amos del camp hont las espigas, cimbrejant al impuls del vent y cedint al pes del blat abundós que s' migrava pera sortir, s' acostavan feixugas d' assí d' allí; un cop internats en aquell mar enjogassat d' onas dauradas, el brau segador va volguer que 'ls seus companys se'n gaudissin y arreplegassin á redós d' una estiva de garbas á punt de portar á l' era, va cridarlos pera felxhi sentir la cansó, aquella cansó de la sega que li havia semblat bonica com una esperansa; y després de recalcarlos tota l' intenció dels dos últims versos de la estrofa

per quan vinga un altre juny
esmolém ben bé las eynas,

la colla de braus segadors, composta de catalans, aragonesos, valencians y castellans, esclatá en un formidable *¡bon cop de fals!* pronunciat de distintas maneres, pero dit ab coratje y bona fe, acentuat ab el convenciment sá y robust que dona l' ideal dels pobres, dels que somnian ab un mon tot llibertat y germanor.

Y arribá l' altre juny anunciat, ó siga l' d' aquest any; y la casualitat volgué que de l' altra banda del Prat baixessin els mateixos braus segadors á Barcelona, després d' una llarga y pesarosa tasca. Venian pel carrer del Hospital, suats y afadigats; el mes jove, el catalá, duya un ramell de rosellas á l' orella. Al embocar el Pla de la Boqueria va sorprendrels una immensa gentada que s' empenyia y s' masegava pera poder presenciar d' aprop el pas d' alguna comitiva extraordinaria. Els portals, terrats, finestras y balcóns vessavan carn humana.

¿Y per qué tanta festa? Per un enterro. Un enterro en el que la conciencia del cumpliment del bé y de la justicia feya que hi abundés mes el plácit somriure dels esperits serens que 'ls sorollosos gemechs dels cors apesarat. Un enterro, en quin acompanyament, els braus segadors hi varen reconeixer á molts falsos segadors propagadors d' aquell himne enganyador. Tots aquells mentiders segadors formavan part del funeral seguici; tristos, d' una tristia de Cristo d' Igualada, climatéricchs per atavisme, semblava que anessin al seu propi enterro. Corpresos y esma-perduts no tenian dalit ni per aixecar la vista, com si la sega que acabavan de fer hagués consumit las sevas forsas y aclaparat las sevas ánimas. Segadors d' hivern havian deixat sas falses *plata y oro* dintre 'ls estuigs forrats de seda, ó penjadas simétricamente damunt d' encoixinats de vellut vermell. Volian segar el blat á temps y havian deixat assolar per las mes funestas plagas un camp ufanós de gloria, una feixa espléndidament conreuda, terrer sobre l' que havian caygut todas las pedregadas y tots els mals vents.

Pero ells ja havian cumplert la seva feyna. Aquell *cop de fals* era sech y ben donat y lliurava per sempre mes á la plora la espiga dels mals que Deu li podia haver enviat encare. Per aixó es que anavan satisfets per dintre, y *corpresos y esma-perduts* per fora; ab el cap mitj caigut damunt l' espat la y els brassos estirats, cuberts de bon ropatje negre, semblavan cadavres automátichs...

La colla de veritables segadors que, pera contemplar millor el cotxe mortuori, s' havia entafurat entre la gentada, va descubrirse ab religiós silenci al pas de la caixa, quin símbol era per ells misteriós y desconegut.

Tan sols un, el mes jove, com impulsat pel sentiment que feya bategar els cors de tot un poble, s' atreví á tirar en l' aire 'l ramell de rosellas que portava á l' orella; rosellas que destriantse damunt d' aquell camp un jorn tan ufanós, semblavan que, ensemps que l' enjoyavan davant del Inminent (brau segador de las miserias grans y de las grans miserias), li asseveravan altra vida certa y altra ufana perdurable.

JOAQUIM AYAMAMÍ

EN UN ESTANCH

¡Pobra Paula!

ESCOLTI, senyor estanquer... ¿Vol ferme l' favor de llegir aquest sobre y dirme si va ben dirigit?

—Veyám...

SR. D. COSÉ BASCAS

Regimiento de las Andresanas

(Toca el tambor)

en esta, oh donde salle.

¿Qui t' ho ha fet aixó?

La caricatura al estranger

—Aixó es pels rics.

(De Le Rire, de París.)

—Ay, ay, el mateix que m' ho fa sempre... en Serafí del colmado; ¿qué vol dir que no está bé?

—Que sé jo, filla, aixó tú ho sabrás... tú li deus haver donat la direcció.

—Si es la mateixa de cada vegada... per aquest mateix jove ja me n' ha escrites tres.

—Y... ¿t' ha contestat ell?

—Aixó es lo que m' extranya, que no m' hagi contestat; y lo qu' es de ressentit ab mí no crech pas que n' estigui. Afiguris que la darrera vegada que 'ns vam veure... just, demà farà quinze días, varem estar junts tota la tarde. Recordo que vam aná á ballar al Salón Universal y que jo li vaig pagar l' entrada; varem anar al café y també jo vaig pagar l' gasto ¿sab aquelles tres cajetillas de trenta que li vaig comprar? pues també eran per ell; més de deu rals que jo portava al sortir de casa, pagat tot aixó encare m' sobraven vuitanta céntims que 'ls hi vaig casi fer quedar per força, perquè ell de cap manera 'ls volia; pero aixó no va ser res, perquè vam despedir-nos lo més amorós del mon. ¿No li sembla que de tot aixó no 'n podia quedar descontent ni agraviat?

—Tira peixet! De cap manera ¿qué ja 'l coneixías?

—Oh es tota una historial despatxi, despatxi.

—¿Qué demana?

—Fassim dos céntims de mistos d' esca.

—No puch, no 'ns els deixan fer.

—Malanegadal

—Com li deya, es tota una historia. Demà farà tres setmanas que ab la Matildeta del principal de sota de casa varem sortir junts. Encare no posém el peu al carrer, ja 'ns veyém al bon mosso que semblava que 'ns estés esperant. Seguí carrer avall y tras, tras ell al darrera nostre, ab un soroll d' espuelas que feya girá á mirar á tothom. ¡Ens ne va tirar de requiebros pel camí! Sort que anavam dugas, que de anar sola no hauria pogut donar l' abast d' escoltarlos; que sé jo lo que 'ns arribá á dir! No més recordo que una vegada dirigintse á mí 'm digué: ¡Bendita zeya la simpatía que dirrrama tu olé ¡jicarondoso!

—Ja coneix qu' es andalús.

—Sí; de Caén.

—Ja y 'l final?

—El final va ser que vam arribar al Universal, y que com que jo ja hi tenia coneguts, ell va ballar tota la tarde ab la Matildeta. La festa següent, com que á la Matildeta no li tocava sortir perquè sols surt cada quinze días, va ser quan el vaig trobar á la porta del salón y va ser el día, com li he dit, que jo vaig pagar el gasto.

—Si qu' es tota una historia.

—L' endemà d' haverhi ballat li vaig enviar pel correu una targeta postal, d' aquestes qu' ara s' han fet de moda. Per cert que tots els que la van veure se 'n varen animar; figurava la figura d' un soldat qu' estava d' esquena y... ¡lo que son las casualitats! era la mateixa estampa d' ell.

—Escolta ¿ahont hi vas anar á posá 'l sello?

—¿Que vol dir sello! ¿qué no ho sab que á las costals no se n' hi posan! ¡Oh y aquella que 'm va costar dos rals, y encare 'm van dir que me la donavan á preu de frábica.

—¿Vols t' hi jugar que no la va rebre?

—Aixó si que no ho sé; lo que puch assegurarli es que després de la targeta li he enviat dugas cartas, y que ab tot y posarli sello tampoch m' ha contestat.

—Perque no anirían ben dirigidas.

—¿Vol callar?—lo mateix qu' aquesta. Sempre m' ho he fet fer pel mateix y may me 'n havia fallada cap, y aixó que n' he enviadas al Clot, á Pekin y á la Fransa xica.

—Tot lo que vulguis; ¿quí t' ho va dir que 's deya Cosé Bascas?

—La Matildeta.

—¿Y qu' estava á las Dressanas?

—La Matildeta també.

—¿Y qu' era músich?

—Aixó no m' ho ha dit ningú.

—Y donchs ¿cóm sabs que toca 'l timbal?

—Oh aixó es una suposició meva. Pot ser vaig equivocada, pero un jove de las sevas condicions per força ha de tocar alguna cosa. ¡Hi es molt aficionat!

JOSEPH ROSELLÓ

LA RELIGIÓ CATÓLICA

Ab veu alta avuy proclamo que en tot lo globo no hi ha religió mes suculenta com es la dels cristians, per mes que 'ls ateos diguin en contra ella 'ls disbarats que sense solta ni volta propagan per totes parts, fent que 'ls homes sas doltesas desprecchin y de cap se 'n vagin á las calderas del indecent Satanás.

(Y dich indecent, señores, perquè burlant la moral y sens témer els cops d' ayre, sempre nú 's fa retratar, prevalgut que si 's constipa, ab lo foch que al infern hi ha no mes subant un parell d' horas se cura del refredat).

Donchs tornant al meu assumpto, els hi vull deixar probat ara ab tots els punts y comas y signes gramaticals, lo dit, contant com celebra totes sas solemnitats.

Per Sant Antón, lo dels es, y pel gloriós Sant Pau, vuit cabells molt ben guarnits se cuidan d' arrossegaria.

Vintiquatre capellans molt contents, absoltas cantan al entorn d' un rich bagul ab pany y nansas de plata. Un aixám de noys y noyas que son de la Santa Casa portan ciris apagats per fer llum al que acompanyan.

Tot es pompa, tot es dol, la comitiva ja marxa, els badochs se descubren per el respecte... á la caixa.

¿Quí es el mort? Es un ricatxo, un fabricant de gran fama que visqué explotant obrers, fent que 's morissin de gana.

Per xó l' alta societat cumplint la ley que Deu mana assisteix á son enterro y prega per la seva ánima.

Drama
Son las dugas de la nit, l' acció al carrer de l' Allada.

Personas: un vigilante fent resopó en una escala. Al portal de una caseta de parets escrotonadas hi está fent alto un convoy; es el «carro de la bassa.»

Pel carrer no hi ha ningú, sols s' hi veuen correr ratas, per tot munts d' escombraries que despedeixen miasmas.

Lo vigilante y els del carro fan petá un xich la xerrada, encenen un cigarret y després cap á la tasca.

Se 'n puján fins al quint pis de una estreta y bruta escala ahont hi viu una familia que tots fan cara de gana.

Aixís que senten trucar en gran sentiment esclatan perquè s' han de despedir d' aquell que tan estimavan.

Allá á terra jau un mort que n' era lo cap de casa, ficat dintre de un llansol per tota rica mortalla.

Com qui agafa un munt de fems dins d' un caixó 'hont n' hi ha un altre lo portan al cementiri per enterrarlo á la bassa.

¿Quí era el mort?... Un qualsevol, un obrer que treballava y enriquint á un fabricant ell al ff 's ha mort de gana.

Per xó l' alta societat cumplint la ley que Deu mana no fa cas d' aquest enterro ni resa per aquesta ánima.

Aquests son els arguments de l' obra «La vida humana.» Els uns viuen fent comedia, els altres moren fent drama.

J. LEONOR

J. ALSINA Y CLOS

MAL TEMPS

Els sols de Abril—el blat van fer creixe, pro 'l varen ajeure las plujas de Maig y al sortir la espiga va noixe migrada y al ser rovellada no pogué granar.

Quan veyan sortir—els núvols feréstechs be prou que l' Iglesia tocava á bon temps pro en va repicava que sens fré ni mida l' aiga malehida baixava á torrents.

Y encare aixó ray—si la nuvolada no duya en sa entranya un calamarsot que cayent ab fúria sobre d' una plana no deixava grana ni palla tampoch.

Pro al arribá el Juny per xó per las eras va donant la volta lo vell sagristá portant á l' espatlla lo sach de l' almoyna que tan fá aná en doyna en 'quest temps cada any.

—Pel toch de bon temps—que 'ls Sants també menjan, somrihent amable lo sagristá diu y aquell gros sach bada y al pagés l' acosta esperant l' aumosta del blat mitj pansit.

Se 'l mira el pagés—malguardat sa rabia y arronsa l' espatlla son nas arrufat; pro torna el captayre á fer sa pregaria y allavors el paria diu al sagristá:

—Mentre jo cullia las herbas dolentas tú t' entreténias tocant á bon temps ab tanta eficacia que plujas, glassadas, vents y pedregadas tot m' ho han fet malbé.

De la gran cullita que jo 'm prometia solzament la palla los Sants m' han salvat; de lo que hi ha, donchs,—feslos presentalla, pren un sach de palla y donala als Sants.

DELFI ROSELLA

ARGUMENTS

«VIDA HUMANA»

Comedia

Son las deu del dematí, l' acció en el passeig de Gracia. Personatjes: molta gent que pel semblar va endolada. Tots portan barret de copa, botinas enxaroladas, la corbata y els guants negres propis pera tals diadas.

A la porta de un palau una carrossa aturada, vuit cabells molt ben guarnits se cuidan d' arrossegaria.

Vintiquatre capellans molt contents, absoltas cantan al entorn d' un rich bagul ab pany y nansas de plata.

Un aixám de noys y noyas que son de la Santa Casa portan ciris apagats per fer llum al que acompanyan.

Tot es pompa, tot es dol, la comitiva ja marxa, els badochs se descubren per el respecte... á la caixa.

¿Quí es el mort? Es un ricatxo, un fabricant de gran fama que visqué explotant obrers, fent que 's morissin de gana.

Per xó l' alta societat cumplint la ley que Deu mana assisteix á son enterro y prega per la seva ánima.

Drama

Son las dugas de la nit, l' acció al carrer de l' Allada.

Personas: un vigilante fent resopó en una escala. Al portal de una caseta de parets escrotonadas hi está fent alto un convoy; es el «carro de la bassa.»

Pel carrer no hi ha ningú, sols s' hi veuen correr ratas, per tot munts d' escombraries que despedeixen miasmas.

Lo vigilante y els del carro fan petá un xich la xerrada, encenen un cigarret y després cap á la tasca.

Se 'n puján fins al quint pis de una estreta y bruta escala ahont hi viu una familia que tots fan cara de gana.

Aixís que senten trucar en gran sentiment esclatan perquè s' han de despedir d' aquell que tan estimavan.

Allá á terra jau un mort que n' era lo cap de casa, ficat dintre de un llansol per tota rica mortalla.

Com qui agafa un munt de fems dins d' un caixó 'hont n' hi ha un altre lo portan al cementiri per enterrarlo á la bassa.

¿Quí era el mort?... Un qualsevol, un obrer que treballava y enriquint á un fabricant ell al ff 's ha mort de gana.

Per xó l' alta societat cumplint la ley que Deu mana no fa cas d' aquest enterro ni resa per aquesta ánima.

Aquests son els arguments de l' obra «La vida humana.» Els uns viuen fent comedia, els altres moren fent drama.

La qüestió son quartos

CONFESSÉM que una de las invencions més hermosas que ha realitzat l' ingeni humá es la dels empréstitos.

Aquí tenen el govern espanyol, que no 'm deixarà mentir.

A pesar del seu enorme pressupost d' ingressos de prop de mil milions; á pesar del superávit, previst; á pesar del progressiu augment de las recaudacions, que, comparadas ab las de igual més del any anterior, sempre acusen millora, la situació ha acabat els quartos.

—¿Cóm ho farém?—han exclamat els ministres, que saben perfectament que sense quartos no 's va en lloch, com no sigui al Hospici.

—¿Cóm?—ha respost en Rodríguez.—Pues molt senzall: farém un empréstit. Mentres hi hagi qui deixi, lo més práctic es enmatllevar.—

Naturalment, l' idea del ministre d' Hisenda ha sigut rebuda ab l' aplauso que 's mereixia.

Un empréstit... ¡ja ho crech! Sempre resulta més bonich aixó que no pas rebaxar la consignació del clero.

—¿De cuánts milions el farém? Els ministres modestos, que opinan que á lo únic que pot aspirarse es á anar tirant, deyan que ab 38 milions ja n' hi havia prou.

Els altres observavan qu' enmatllevar una cantitat tan exigua era posarse en ridicul davant del mon financier.

—D' aixó á demanar caritat—deyan—¿quina diferencia hi ha? —Mireu que 38 milions son una suma bastant bonica...

—Pera comensar, sí; pero ¿no compreneu que si 'ns limitém á enmatllevar lo més just y precís, potser aquell mateix vespre ja tornarem á anar errantes? Aquí lo menos, lo menos necessitem 300 milions.

—¿Quina atrocitat! —Al contrari: l' atrocitat la faríam si perdíam la vergonya per tan poca cosa. Ja que hi estém posats, no 'ns quedém á mitj camí.—

Veyent que la discussió comensava á enredarse, en Sagasta, sempre al quite y sempre conciliador, va partir la diferencia d' una manera verdaderament deliciosa.

—¿Els uns diuen que l' empréstit ha de ser de 38 milions y 'ls altres opinan qu' es preferible ferlo de 300? Pues no 'ns incliném als uns ni als altres. Femlo de 338, y aixís tothom queda content.—

Y aixís, efectivament, s' ha fet. 338 milions de pessetas y un pico de 400 mil, que deuen constituir la torna, ha demanat el govern espanyol als senyors capitalistes, augmentant ab aquesta suma el deute enorme que pesa sobre las espatillas de la nació.

Si val á dir la veritat, d' aquesta manera qualsevol es ministre.

¿A qué anar á trencarse 'l cap estudiant econo-
mias, reduhint gastos, buscant nous recursos que no
aixafin al país més de lo que ja ho está?

Lo senzill, lo cómodo, lo expedit es fer lo que fan
els nostres hisendistas: vinga enmatllevar diners, y
embolica que fa fort.

¿El pressupost se salda ab déficit? Un empréstit
d' uns quants milions.

¿Faltan quartos pera pagar els interessos d'
aquest deute? Un altre empréstit.

¿Tampoch ab aquest n' hi ha prou? Un altre.

¿S' arriba al fons del sach y faltan recursos pera
quedar bé ab tots aquests prestamistas? Més em-
préstits, y rodi la bola.

¿Quina llástima que un procediment tan pla y tan
llis no pugui aplicarse'l cada hù en profit propi!

D' admetre's en la vida particular aquest sistema,
¿qui fora 'l papanatas que passaria apuros?

La cosa aniria com una seda.

Jo 'm trobo—per exemple—sense diners. ¿Qué
faig?

Me llenso al carrer, y enmatllevo deu mil duros
al primer capitalista que se 'm presenta al davant.

¿Interés? El qu' ell vulgui: per aixó no renyirém.
El 5, el 6, el 10 per 100.

¿Cóm els pagaré aquests interessos, quan el ven-
ciment arribi?

Buscant á un altre capitalista, y enmatlleventli
deu mil duros mes.

Veritat es que fentho aixís el meu deute creixerá
com 'l escuma y aviat, sols pera satisfé els interes-
sos, necessitaré un capital; pero ¿qué ha d' impor-
tarme aixó, mentres vaji trobant prestamistas que
tinguin 'l amabilitat de facilitarme noves quantitats,
y altres al darrera que me 'n deixin pera pagar els
interessos d' aquestas?

Siga com vulga, hábil ó perillós, absurdo ó prác-
tich, aquest es el sistema que segueixen els governs
espanyols y que probablement seguirán fins que
vingui un aconteixement que 'ls pari 'ls peus y 'ls
obligui á deixarho.

Perque, 'l ditxo ja ho diu, tart ó aviat, no hi ha
plasso que no 's cumplesci ni deute que no 's pagui.

En els últims temps del reynat de Lluís XVI apu-
rat el monarca per la falta de fondos, resolgué acu-
dir á un empréstit.

—¿Qué us sembla?—va dir al ministre Colonne,
consultantli l' operació.

—Admirable—li respongué aquest, qu' era un
tranquil de primera forsa.

—Pero bé—torná á dir el rey.—¿Ja podré pagar-
ho aixó que ara enmatllevo?

—¡Vaya si ho pagareu!

El ministre fou un terrible profeta. Alguns anys
després Lluís XVI va pagarho tot junt.

FANTÁSTICH

POLÍTICHS DE CAFÉ

A la taula del recó
del café de 'n Xerrapeta
s' hi reuneixen cada tarde
set ó vuyt amichs d' empena,
d' aquestos que lo mateix parlan
del estreno d' ahir vespre,
que 's jugan un sópá al dómíno
ó 's beuen quatre cervesses.

Un cop han pres el café,
cada día es la mateixa:
el més jove de la colla,
qu' es un que li diuen *Vespa*,
surt á parlar de política,
y ¡ja lo tenim encosa!

—¿Que no heu vist aquest govern?
exclama tirantse enrera.

—¿Qué ha fet?

—¡Res! Que té 'l propóit
d' aumentá 'ls drets de la péga:
en lloch d' un ral el quintar,
pagará mitja pesseta.

—¡Pero aixó es un desatino!

—¡Un bunyol!

—¡Una bestiesal!

—¡Je je! Fem 'hi una jugesca,
y ja veurás com la pertis.

¿Que no ho sabs per experiéncia
que aquestas malas noticias
sempre al ff resultan certias?

—Vaja, aixó no pot anar.

El país, al meu entendre,
hauria de fé un va-y-tot.

—¡Es lo que vinch dihent sempre!

Si 'ls homes de bon sentit
no 'ns hi posém, aquestos mestres
acabarán per llevarnos
hasta la pell de l' esquena.

—Per mí—dítu un de molt gras,
que casi sempre esbufega,—
lo que á Espanya li fa falta
es un sabre.

—¡Cá! ¿Aixís pensas?—
replica un altre, que té
una piga á ran d' orella:—

Que 'm donguin el mando á mí,
y m' empenyo á fer neteja
en menos de quinze días.

—Donchs jo crech—respon el *Vespa*—
que baixant els aranzels
y obrint noves carreteras
ja n' hi hauria prou.

—No, noy—
respon un altre:—per treure
la nació una mica á flote,
s' ha de fomentar la pesca
y suprimir 'l Banch d' Espanya.

—¡Pamemas, amichs, pamemas!

Aquí lo que 's necessita
es una má ben energética
que fassi cumpir las lleys
y escapasi un xiquet las llenguas.

Seguint per aquest tenor,
la divertida polémica
va enredantse qu' es un gust:

l' un preconisa la llenya,
l' altre 'ls tractats de comers,
l' altre vol pegá á la prempsa,
l' altre... En ff, no hi ha ningú
que allí no hi digui la seva,
segur de que ab el séu plan
tot aixó en mitj any s' arregla.

Una tarde que á prop d' ells
prenia jo café, al veure
els raigs de llum que sortían
d' aquella docta assemblea,
crido al mosso y li pregunto

molt baixet y á cau d' orella:
—¿Qui son aquests bons senyors
que ab tan rara competencia
parlan de la sort d' Espanya?
—Pues, miri, aquest de la dreta—
va comensá á dirme 'l mosso—
es un que l' altre dimecres
va fer suspensió de pagos;
aquest de l' armilla verda
té una botiga de pisa,
hont dona la coincidéncia
que hi ha lo que no demanan
y 'l que demanan no ho tenen;
el del costat es un bútxara
que té una dona tan... fresca
que las hi planta als seus nasos,
y l' infelis no ho sab veure;
el del extrém de la taula
traballava en una agéncia,
pero 's portava tan bé
que ara fa un mes el van treure;
el de las patillas llargas
es corredor de conservas,
sinó qu' en compte de corre
passa 'l día aquí fent gresca.
Y en quant als altres dos socis,
no més sé que l' un té un deute
de cinquanta sis cafés,
y l' altre viu á l' esquena
de sa mullé y de sa filla,
que crech que son armilleras.

—¡Vet aquí!—vaig pensar jo,
rihentme de la ressenya:—
aixís es la majoria
de la gent d' aquesta terra.
Tothom vol salvar l' Espanya.
tothom 'l arregla... ab la llengua,
y ningú ¡aixó es lo boñich!
sab arreglá á casa seva.

C. GUMÁ

UN SOMNI

U n senyor de mitja edat, molt amich meu
y de casa, ens va fer la següent relació:
«Tinch un fill qu' estudia 'l Baxillerat
y com tinch també els matins desocu-
pats, no es extrany qu' acostumi á anar-
men al Institut y sentat als banchs de fusta qu'
hi ha als claustres, esperi la sortida de las classes
per endurmen el noy cap á casa. Soch molt curiós,
m' agrada mirarho tot y me 'n vaig á veure tot so-
vint la colecció d' esqueletos y animals dissecats
qu' hi ha al gabinet de Historia Natural.

Sabut es que las cosas observadas durant lo día
solen somniarse á la nit; aixó explica que la meva
afició á visitar el gabinet d' Historia, 'm proporció-
nés un dels somnis més originals qu' hi tingut en
tota la meva vida.

Com de costum me 'n anava cap al Institut, arri-
bo als claustres y ¡alal cap á dins del gabinet d'
Historia Natural. Estava plé d' alumns qu' arren-
glerats davant de las vitrinas que contenen els exem-
plars zoológichs, escoltavan atentament la lliçó del
catedràtich.

Va sorprendrem moltíssim veure un capellá al
recó de una vitrina de cristall; m' hi atanso y efec-
tívament era un capellá... dissecat, portant sotana,
teula, etc., de manera que semblava un *mosén* autén-
tich, tant ben conservat estava aquell exemplar de
la gran familia mística.

No poguent reprimir ma impaciéncia per sapiguer
lo qu' alló significava, ho vaig preguntar á un alum-
no y 'm va respondre:—Aquest sér que veyeu dins
de la vitrina, abundava moltíssim en la nostra Pe-
ninsula quan els espanyols se trobavan encare en
estat semi-salvatje. Vivía de menjar, beure, creure
y... no fer res de bó. L' humanitat al progressar va
acabar ab l' especie y sols se 'n conservan alguns
exemplars que, com aquest de la vitrina, ens expli-
can la falsa civilisació de temps endarrera.

Vaig despertarme. La campana d' un convent qu'
hi ha al davant de casa semblava que 's reya de mí,
ab el seu *ninch-nanch* burlesch y atormentador. Eran
las cinch del matí y 'ls frares del convent tocavan á
missa.

¡Desgraciadament alló del gabinet d' Historia
Natural havia sigut un somni!

Hi ha cosas que no necessitan comentaris. Jo per
lo menos no 'n hi faig cap.

Y si alguns lectors diguessen *ser comentó, como me
lo contaron os lo cuento.*

RATA-NIA

E creya que l' opinió lliberal á Es-
panya era un piano vell, desballes-
tat, desafinat, incapás de produhir
un' armonia...

Peró ab l' excursió de 'n Canale-
jas s' acaba de veure que anavan
molt errats de comptes els que tal

pensavan.

Totas las teclas responen admirablement.
Bonas mans hi hají per tocarlo!

A Madrid s' está celebrant una exposició de cali-
grafia.

Intútil dir que 'n Sagasta no hi te res, ni en Moret
tampoch, ni en Weyler, ni en Montilla, ni l' Almo-
dóvar, ni Rodrigáñez, ni cap ministre de la corona.

¡Y qué dimontri havían de portarhi!... Fan massa
mala lletra!

Diu un telegrama de Viena:

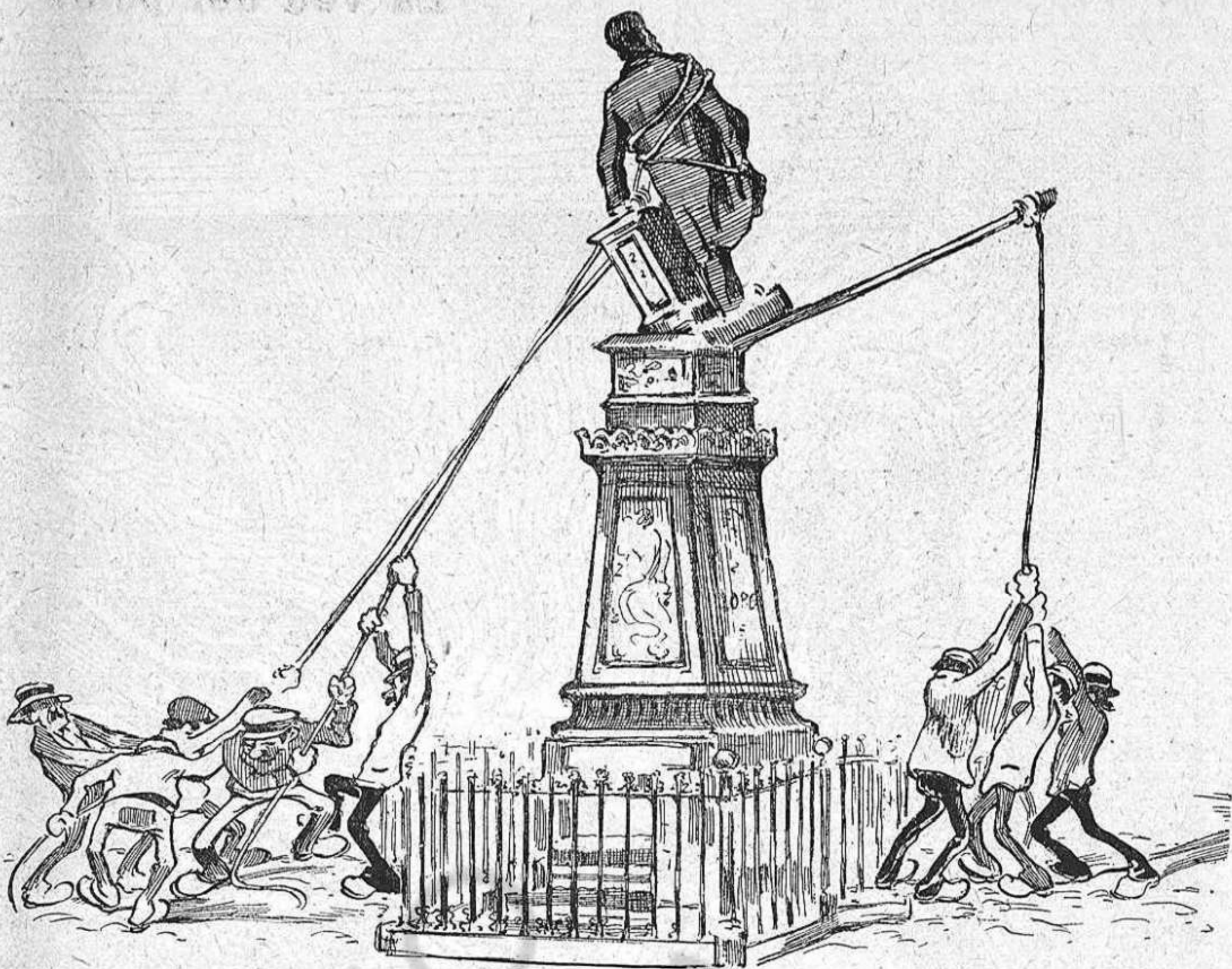
«Don Jaime de Borbón ha hecho una ascensión
en globo, recorriendo 600 kilómetros en ocho horas.»

De aquesta feta 'ls vienesos poden dir que han
vist un burro volar.

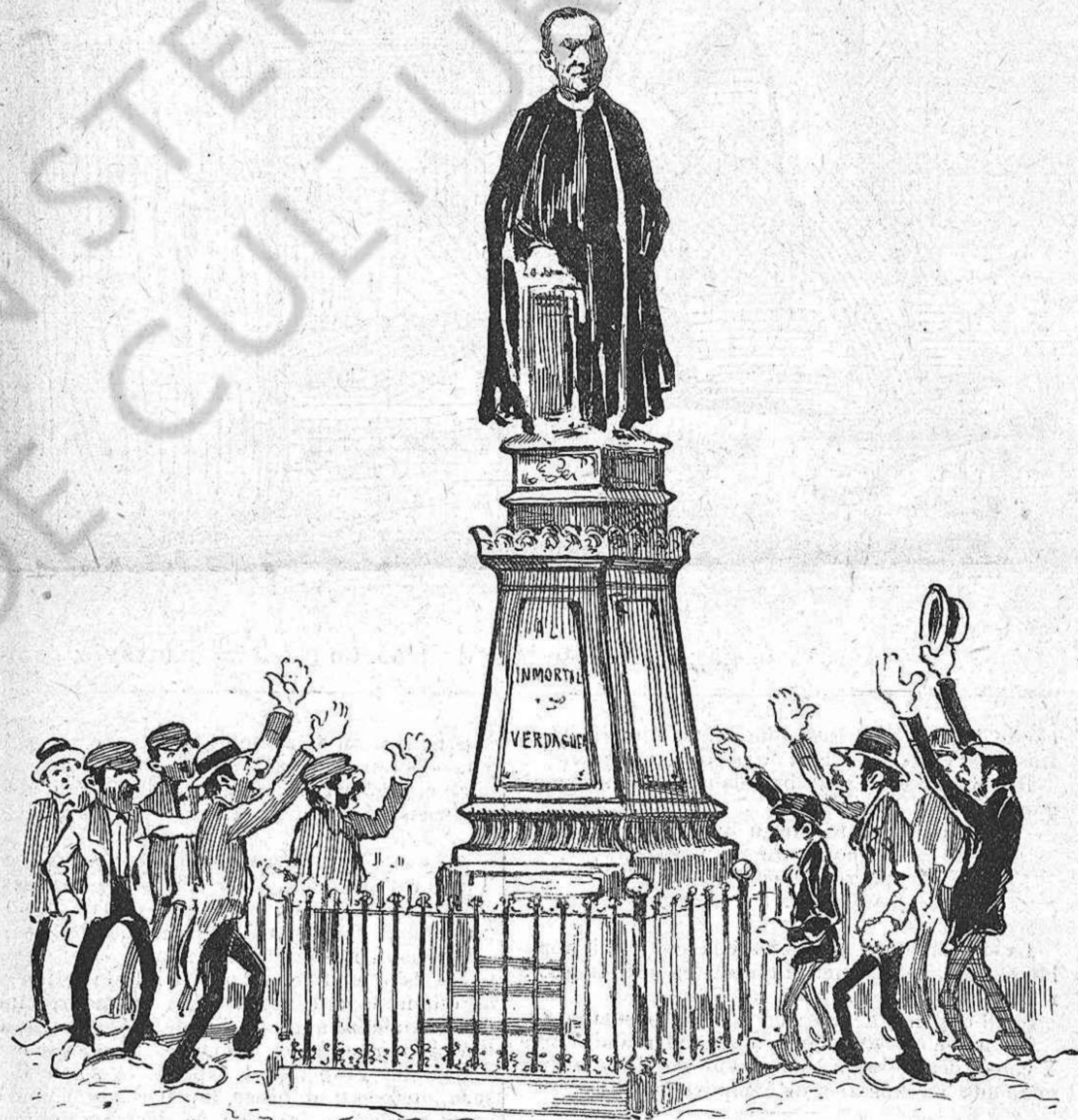
Apenas anunciat el viatge á Valencia del Sr. Ca-
nalejas els jesuitas de aquella ciutat demanaren que
sigués garantida la seva seguretat personal.

També á Barcelona, 'l día del enterro de Mossén
Cinto, va cridar l' atenció que un fort destacament

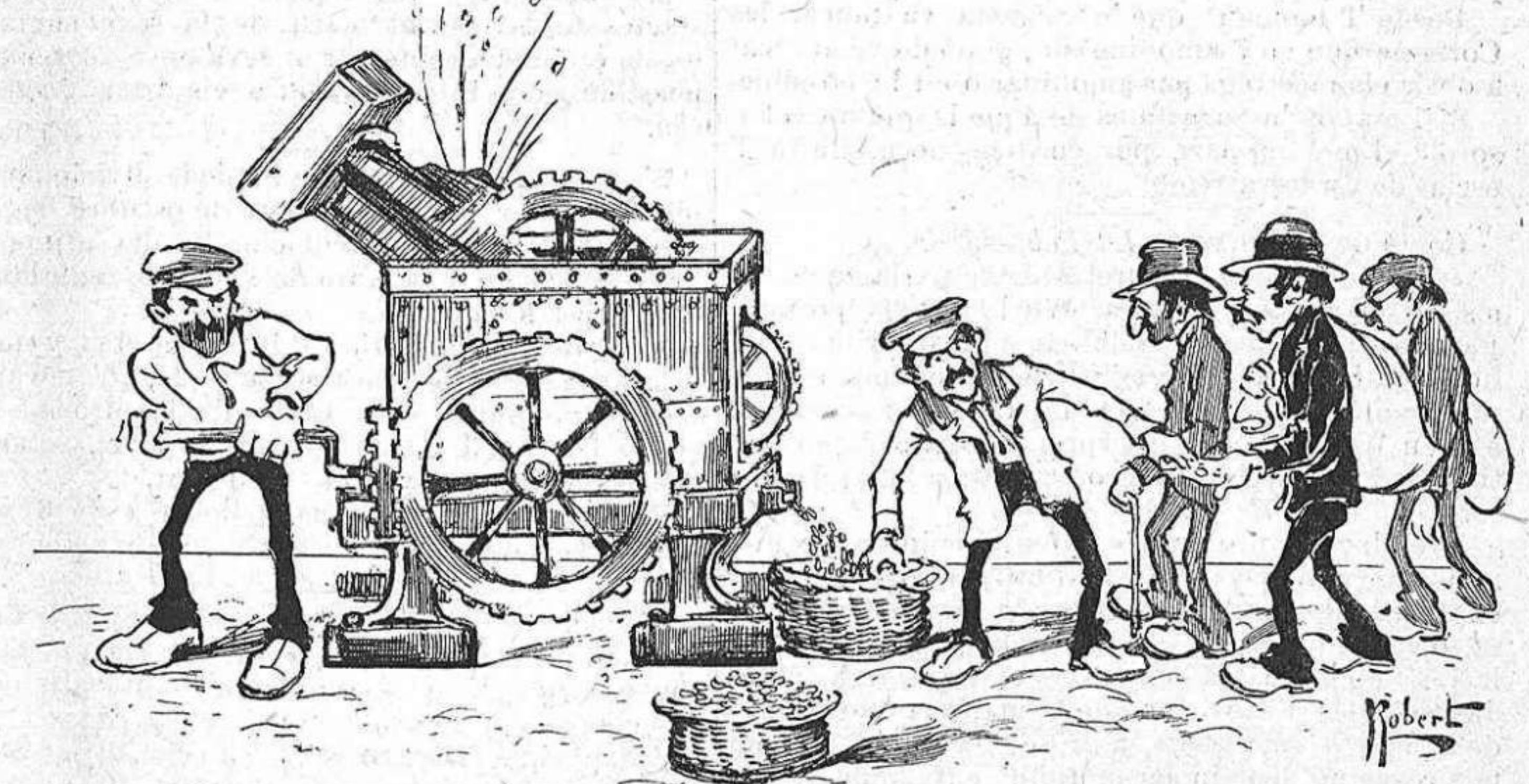
Una idea práctica y un acte de justicia

¿No diuhen que s' ha de fer un monument á Mossén Cinto? Pues lo mes senzill es
tirar á terra l' estátua de 'n López...

Colocar sobre aquell pedestal la de 'n Verdagner...

Convertir el bronzo de l' estátua desbancada en moneda pera ferne caritat als po-
bres... ¡Y tutti contenti!

de guardia civils se trobés estacionat al carrer de
Caspé á no molta distáncia del convent de Jesuitas.

Per lo vist els Loyolas han arribat á un grau de
sobrescricació tan extraordinaria, que tanta por te-
nen avuy dels vius com dels difunts.

Lo que deya una maretá
al seu tendre infant:

—Ay fill, alguna n' has feta
quan tremolas tant!

Els fusionistas de Madrid sostenfan un cassino;
pero per falta de pago de la llum eléctrica, durant
una porció de nits varen quedar á las foscas.
Y no es aquesta la més negra, sino la determina-

La veu del poble

—Apa, Canalejas; mentres treballi de debó, no li faltará manxayre; pero si s' arronsa, ¡va de cap á la fornall!...

ció de l' amo de la casa que ha resolt tirarli els trastos al carrer per falta de pago dels lloguers.

Ben prompte se 'ls acaban els turróns als correllionaris de D. Práxedes!...

Com tan bon punt n' han pescat, se 'ls crupeixen de un plegat y á crema dent, ¡naturalment!

La situació de 'n Canalejas y la del partit republicà, queda gráficamente indicada en una de las caricaturas del present número.

Si ell te ganas de matxacar, nosaltres manxarem. No 'ns ha de faltar feyna ni á n' ell ni á nosaltres. Y consti desd' ara que no serem nosaltres els primers que 'ns cansarem de cumplirla.

La campanya de 'n Canalejas ens es simpática, perque ve á cumplir un fi polítich de la major importancia.

Desde 'l moment que 'n Sagasta va tancar las Cortes perque no l' amohinessin, el poble ve obligat á obrir els meetings per amohinarlo tot lo possible. Si 'l mal de 'n Sagasta es de aque. ls que no volen soroll, el mal del país, per curarse, necessita tot l' esclat de un terratrémol.

Copio de 'n Felipe de La Publicidad:

«Qui ho havia de creure! Ahir va parlarse de crisis. Se deya que 'l general Weyler havia portat á Palacio alguns decretos relatius á la distribució de no se quins mandos; que 'l rey havia estimat oportú no firmar os; que aquest feo havia desagradat molt á n' Weyler, y que interpretantlo en s' n bon sentit havia manifestat desitjos de abandonar la cartera.

»No obstant, prompte 's refeu l' opinió, reconeixent que 'n Weyler s' havia limitat á posarse la ma en el siti adolorit, lamentantse de la existencia del negociat militar que, segons sembla, existeix á Palacio, y ab el qual, á lo que s' assegura, son consultadas todas las disposiciones de la mateixa naturaleza dels decretos retxassats ahir, convenintse en que tals cosas no deuben ser motiu d' enfado pel general, quan tantas y tantas vegadas passá per tránstis parecents. Onze decretos portá una vegada á la firma: n' hi retxassaren vuit, y res.»

Aixís es de tranquil aquest tremendo que temps enrera aspirava á d' ctador.

Ja poden donar-n' hi de carabassas, qu' ell las huyda, se las c' nyeix al cos y las utilisa per no anarse'n á fons.

En Cerralbo ha vingut á Barcelona á conferenciar ab alguns cap-pares del carlisme catalá, que projecta donar l' aden al rey de las húngaras pera pasarse á la monarquía.

Sols falta un detall sobre el pas que van á donar, y necessitan posarse de acord.

Es el següent: ¿Cuán vagin al Palacio de la Plassa de Orient hi aniran ab boina ó ab barret de copa?

A Leon s' está veyent una causa instruida contra 'l rector d' Andanza, autor del del. cte de assassinat frustrat en la persona de Francisco Tirado, ab l' esposa del qual, segons el ministeri públich, sostenia relacions ilícitas desde feya temps.

Y vels' hi aquí que á la nit del 27 de abril de 1901, aprofitant la circumstancia de trasladarse mobles desde Andanza á una casilla de peó caminer, ahont havían de residir en Francisco Tirado y la seva dona Julia Francos, el capellá va sortir de casa seva, disfressat ab brusa, tapabocas y boina, ab la santa y piadosa intenció de desferse del marit, á qui va disparar dos tiros causantli feridas que tardaren en curarse la friolera de 164 días.

No podrá dirse que aquest Tenorio místich, no tractés de favorir al marit de la seva currutaca, desde el moment que per la seva part va fer tot lo possible pera ferli emprendre vía dreta 'l camí del Cel.

S' ha disposat que tota la moneda divisionaria de plata anterior á la ley de 19 de octubre de 1868, sigui retirada de la circulació. El día primer del próxim més de novembre deixarán de tenir curs legal aquestas monedas.

Es á dir que 'ls mitjos duros, pessetas y mitjas pessetas ab el busto de D. Isabel II, qu' encare es viva, ja no tindrán curs. En cambi 'ls duros ab l' efigie de D. Amadeo, y aixó que ja es mort, serán admesos per tot com á moneda corrent.

En materia de monedas, y després de 34 anys, triunfa en tota la línea la Revolució de Setembre.

La bella Otero, famosa cocotte espanyola que á París fa furor, ha realiat la seva última aventura elevantse en globo en companyia de un aristócrata que com se veu té aspiracions molt elevadas.

¡Quántos que l' han correguda ab ella, dirían al véu: rela anarse'n amunt: —L' ascenció de Nostra Senyora!

Qu' en aquest cas no es lo mateix que l' ascenció de la Verge.

La Diputació provincial de Cádiz tenía un retrato de D. Amadeo de Saboya, y vels' hi aquí que al establirse la restauració van ferli borrar el cap, con vertintlo en un retrato de D. Alfonso XII.

Ara ab motiu del non reynat han fet lo mateix: han fet borrar el cap de D. Alfonso XII y l' han convertit en un retrato de D. Alfonso XIII.

De manera que podrá ser molt monárquica la Diputació provincial de Cádiz pero á tots els reys que s' presentan els hi fa un cap nou.

Creume, quan vajas á Roma, si vas á veure al Sant pare, no dignis qu' ets espanyol, que se te 'n riurá á las barbas.

La colla de 'n Paraiso ha dat un nou manifest: junt ab els trenta dos d' anter, ¿oy? deuben fer trenta tres.

Diu que 'n Sagasta y 'l Nunci preparan un ápat magno: al poble, qu' es el qui 'l paga, l' han convidat... á mirars' ho.

Santo que fuiste cap-padre de las Cambras de Coners, els miracles que tú fassis... ja deus saber lo demés.

Si en lloch de dirte Panhet te diguessis don Daltonas, cumplint avuy els setze anys ja serias tot un home.

L. WAT

Á LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA.—Mar-ce-li-no.
- 2.ª ANAGRAMA.—Ter.—Ret.
- 3.ª GEROGLÍFIC COMPRESIT.—Crisis.

»Han endevinat totas ó part de las solucions del número anterior els caballers: Un católich anticlerical, Blas, Julio B., Un salerós, Crispín, Crispí y Crespo de Crespiá.

XARADA

La primera es numeral y la dos part corporal. Una mida de temps es la prima-segona-tres. Miraculos menjar era, segons contan, dos-tercera. Quart-segona es condició per fer versos de debó, y el total si ets diligent el veus en aquest moment.

ANTON FELIU

ANAGRAMA

Una total forastera vá venir á amenisar las festas. Jo l' escoltava assegut dalt del total.

J. COSTA POMÉS

TRENCA-CLOSCAS

JOAN ROSELL POCHS
C. DE R.
FLASSÁ

Ab aquestas lletres degudament combinadas formar el títul de una aplaudida comedia en un acte.

J. B. B.

GEROGLÍFIC

D 10 + 10 A

A

D 4 × 5 A

BRISA

UN QUE DEBUTA

Caballers: J. Llorens, Xech de Ll. y F. R., Sicran Lloç, Un escolanet de Figueras, Tomás Torrent, Crispín, Crispí y Crespo de Crespiá, J. Babé Clot y Astillero: Maló, maló.

Caballers: J. G. R., Antoni Feliu, Saslota, Jllaurava?, Rataflautas, Dos republicans tarragonens, Teodor, J. Farrés Gairalt, Pau Matalás: Quan hi serém ho veurem.

Caballers: G. Perocafo & Ras, Un pallaire, Mossen Cloaca, Eduard Baqué Llenas, R. V. G., J. B. P., R. S., Pons de Canet, D. Ducet, S. de C., J. Bura, Cinto Ventura, Pere Giner y Font, J. Cristiá Llambart, E. Grau, L. M. M. y F. Armenter de Monasterio: Havém rebut els originals dedicats á Mossen Cinto. Aghrahim l' envió; y per més que la majoria d' ells están molt bé, no 'ns atrevim á publicarlos per un escrupulos respecte al difunt y per no contribuir al abús que 's fá de la necropoética d' un temps á aquesta part.

Caballers: Andresito: Tantas merces. S' aprofitará bona part.—J. Pelayo Y: Sí, home, sí; ja sabem cómo las gastan.—Lluís F. y Marsal: Es fet sense principis tot aixó.—Ramiro Nonell: ¿Qu' es parent del pinta-monas vosté? Donchs, casi, casi ho fa tan malament...—Ramón Nabarro de Sans: Els cantars son molt desguitarats.—Oriola Ribas: La posém de banda.—A. D.: Gracias; va bé.—Tomaset Jobe: L' anécdota dels gitanos es una pallassada.—J. Casals: Podrán tenir tota la rahó, pero del dibuix no 'n fem res.—J. C. y P.: Molt bé, xicot.—A. Ribas Ll.: Podría ser que la xarada, al ff sortís publicada.—Fussicama: De sobras ho sabem per qué. Perque no poden ser res més.—Sisquet del Full: No es maleta.—Jeph Roch: Sembla de 'n August Coca y Ponsém.—J. V. V.: Si no fos l' abús de l' incendi de la nuvolada, aquest Cel Rogent sería aprofitable.—J. Ratés y R.: Es fácil; al Almanach.—J. T. C.: Ferro: Aixó es lo que convé á la seva poesia, ferro, molt ferro.—Antoni de P. Plana: ¡Adeu, Becquer!—Joseph Guerro Elias: De las dugas qu' envia, no mes una servirá.—J. P. de D.: Eso, como se llama... ¡terroquet!—Noi de Sans: A Sans y á minvórs, no 'ls prometis... publicar tonterías per l' istil.—M. Llavés: Aixó es una iniquitat en ratllas curtas. Humboimel (Lleyda): Té algun defecte.

Imprempta de LA CAMPANA y LA ESQUELLA, CARRER del Oim, número 8,

Tinta Ch. Lorilleux y C.ª

¡L' ÉXIT DEL DIA!

ENTRE FALDILLAS Y PANTALONS

HUMORADA EN VERS

PER

C. GUMÁ

Preu: DOS rals

Se ven á can López, als kioscos y á casa dels nostres corresponals.